

MAGYAR LAPOK

+ 3 Lei

Taxe postale plati
aprobării Dir. Gen. P.T.

Róbert urnak
BUDAP.

Főszerkesztő:
dr Paál Árpád

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP
V. évfolyam, 199 (1345) szám. * Csütörtök, 1936 szeptember 3

Főmunkatárs:
dr Gyárfás Elemér

XI. Pius pápa a keresztény világot új kereszties hadjáratra hívja a kommunizmus ellen

Az összes keresztények egységfrontját akarja megszerveztetni

Rómából jelentik: Röviden jeleztük már, hogy XI. Pius pápa a legközelebbi napokban a Spanyolországból menekült összes püspököket ünnepélyes fogadtatásban részesíti Castlegondolofban. Ez alkalommal a Szentatya a világ összes keresztényeihez szóló beszédben tiltakozni fog a spanyolországi kommunisták és anarchisták vérontó kegyetlenkedései és temp-lomrombolásai ellen.

A Szentszéken mind határozottabban kialakul annak a terve, hogy megszervezi a keresztényvilág új kereszties hadjáratát a kommunizmus ellen és az istentagadó mozgalom leküzdésére. A pápa ezeket a felforgató irányokat Európa és az egész világ legnagyobb veszedelmének tartja. Ezt a nézetét a pápa a francia, osztrák és magyar katolikus főpapok előtt is kifejtette egyik legutóbbi kihallgatásuk során. Őszentsége a püspököktől azt kívánja, hogy a keresztény hadjárat megszervezésére nézve előterjesztéseket tegyenek s egyúttal a saját terü-

letükön a hadjárat módjait és időpontját megválasszák.

A napokban történt, hogy mikor a vatikáni államtitkárságnál működő egyik főpap részletes jelentést tett a spanyolországi eseményekről, a pápa rendkívül éles elítéléssel nyilatkozott a kommunizmusról. Egyúttal azt a felfogást hangoztatta, hogy

a kereszténységnek egységfrontot kell alakítania, hogy védekezhessen az egyre növekvő kommunista veszedelem ellen.

A „Keresztény Egységfront” megalkotása érdekében a Szentatya a püspöki karnak azt ajánlja, hogy minden keresztényt szólítsanak fel az együttműködésre. Evégett a keresztények tegyék félre a maguk közötti eddigi pártpolitikai viszályokat s így tegyék lehetővé a kommunizmus elleni hadjárat eredményességét.

A pápa elhatározta, hogy nyári pihenőjéről visszatérve személyesen áll ennek a hadjáratnak élére.

A miniszterelnök az új kormány első minisztertanácsai ülése után kihallgatáson volt a királynál

A belügyminiszter csütörtökre értekezletre hívta a megye-önöket. — A Nemzeti Parasztpárt a pártfőrségek feloszlata ellen

Bucuresti. Saját tud. A keddi minisztertanács után Tatarescu Sinaiaba utazott és kihallgatáson jelentkezett a királynál. Hasonlóképpen dolgozó kihallgatáson volt Franasovici közlekedésügyi miniszter is. Mindketten este kilenc órakor autómotorral tértek vissza a fővárosba. A belügyminiszter csütörtök reggelre értekezletre hívta a fővárosba az ország összes megyefőnökeit. Ez alkalommal a belügyminiszter utasításokat ad a politikai pártok katonai jellegű alakulatainak feloszlataival kapcsolatban.

A Nemzeti Parasztpártban lázas tanácskozások folynak arról, hogy milyen ellenintézkedéseket tegyenek a gárdák feloszlatairól szóló minisztertanácsai határozattal szemben. Szó van arról, hogy Mihalache kihallgatást kér a királytól.

Az új külügyminiszter tegnap hosszabb kihallgatáson fogadta Visoianu varsói román követet. A kormány cáfolja azokat a híreszteléseket, amelyek szerint a román diplomáciai testületben lemondások következtek volna be.

Utóhangok Titulescu távozása körül

Szünet a szovjet iránti barátság továbbfejlesztésében

Bucuresti. Saját tud. Titulescu távozásával kapcsolatban kormánykörökben általában megállapítják, hogy a kormányválság befejeződött és abból semmi közvetlen komplikáció nem származhatik. Titulescuról úgy tudják, hogy még hosszabb ideig fog külföldön tartózkodni, s először a parlament megnyitására jelenik meg a polgári élet színterén mint jogszertint szenátor.

A Carantul megállapítja, hogy Titulescu és a Nemzeti Parasztpárt között semmiféle kapcsolat nem fog létesülni. Jólétesült körökből szerzett információk szerint — írja a lap. — Titulescu ezután is távol fogja tartani magát minden pártpolitikai tevékenységtől és megmarad továbbra is diplomata szakembernek.

Bucuresti. Saját tud. Gh. Bratianu lapja a Miscarea ezt írja Titulescu távozásáról: Mi román nemzeti szempontból már rég szükségesnek mondtuk ezt a távozást. Azonban az úgy nem sokat nyert a mód által, ahogy Titulescut ellávolították.

(Brasov). A „Kronstädter Zeitung” bucaresti tudósítás alapján írja, hogy Titulescunak a kormányból kibagyása amiatt történt, mert ő túlságos messzi akarta vinni Románia külpolitikáját a szovjettel való barátkozás irányában. Az új külpolitikai irány változatlanul megmarad a legszorosabb francia-bartság vonalán, s a szovjettel való jószomszedság se fog változni. Azonban igen valószínű, hogy az utóbbi viszonyoknak további barátságzó való fejlesztésében „egyelőre egy kis szünet fog beállani”.

Semlegesség

Írta: dr Léber János

Kevés szó takar akkora hazugságot, nagyképűséget, annyi álnokságot, titkolt gyengeséget az utolsó évtizedek politikai szótárában, mint ez a szó, hogy „semlegesség.” Ezzel a szóval hitegették egymást az örök vetélytársak; ezzel igyekeztek beugratni egymást kalandos és veszélyes vállalkozásokba; ezzel takaróztak, ha ki kellett állani a bégsületszó és a szerződés szentségének védelmében és ennek a szónak oltalma alá rejtgettek gyávaságukat és gyengeségüket, amikor a kötelesség cselekvésre, áldozatvállalásra szólította őket. Előkelő, kényelmes és amellet hasznos is volt semlegesnek lenni. A világháború bizonyította be a legkirívóbban, miként lehet a semlegesség előkelő és hívős közönyének láthatatlan prüsszerkeztével aranyhegyeket kisajtolni mások halálos vergődéséből, mérhetetlen könny- és vértengerből.

Ujabbán, főleg a világháború után bekövetkezett ugynevezett békevágyas esztendőkből, egy másik nem kevésbé hazug és előkelő szó társult a semlegesség előbb megrajzolt fogalmához: a „belügy.” Nem lehet a mulasztálatlant megtenni; nem lehet segíteni, vizsgálni, könnyeket törölni, eldobzott jogokat reklamálni, az igaztalanul porbasújtottakat felemelni, mert valami, ami millióknak fáj, ami isten és ember előtt vérlázító igazságtalanság, vadság és kegyetlenség, — úgynevezett „belügy.” Spanyolországban évszázadok felbecsülhetetlen értékű kultúremlékeit rombolják szét örült kezek; olyan remekműveket semmisítenek meg, amelyek előtt a világ legnagyobbjai és legjobbjai hódoltak, — és nincs nép, nincs nemzet, nincs a hatalmak között hatalom, amely felemelné tiltakozó szavát, szava után, ha kell az öklét is ezeknek az örök, szent, „közös”, pótolhatatlan emberi kulturértékeknek a védelmében.

Európa minden nemzete keresztény és a legtöbbben büszkén verik a mellüket, hogy azok a legtöbb országban büntetik; tehát abszolút rossznak, igazságellenesnek, bűnnek tartják az istenkáromlást. És mégis elnézik, eltűrik, hogy Oroszországban, Mexikóban, Spanyolországban nyíltan tadat üzenjenek annak az Istennek, akit ők törvényeikben is a legnagyobb „Urnak” ismernek el; és megalázzák, meggyalázzák azokat a helyeket és azokat a tárgyakat és azokat az eszméket és eszményeket, amelyek minden keresztény nép tisztelőtének, szeretetének legfőbb, legszentebb eszméi, tárgyai és igazságai. Európa „büszke” népei nem érzik magukat megsértve, amikor azokat a pilléreket, erőket és erősségeket, amelyek egész társadalmi, politikai és kulturális köz- és magánéletük nyugszik, másut a közeli-ükben megvetik, kigúnyolják, leköpi és lerombolják a szemük láttára, legszentebbnek hitt hitük és meggyőződésük arcpirító megvetéséknél.

És ott vannak azok az iszonyatos vérengzések, kegyetlenkedések, vadállati förtelmek, amelyek ártatlan emberek tizezreinek legyilkolásában, papok elégetésében, apácák meggyalázásában és felakasztásában jutnak kifejezésre! Most nem a politikai ellenfelekről beszélünk, nem a harcban álló fegyveresekről, hanem azokról a felnöttekről és gyermekekről, akik ártatlanok a politika bűneiben, akik csak szepet és csak iát cselekedtek mindig, akik nem

menekültek, mert nem ismerték a veszélyt, akik most egybeterelve, teljesen „védtelenül” ki vannak szolgáltatva azok dühének, bosszújának, akik bennük a sátán gyűlöletével gyűlölt Isten embereit, gyermekeit látják. Az egész világ legvérengzőbb emberi fenevadjai, a tömeggyilkosságban kéjelgők százaai adtak találkozót egymásnak Spanyolországban; orosz, kínai, francia, német és japán terroristák ömlesztik patakokban a drága spanyol vért *egyéni kéjelgésükre* és a művelt, humanista, pietista Európa hallgat! Mibe került volna megakadályozni ezeket a vérengzéseket? Az ártatlanok tizezreinek kegyetlen lemészárlását? ... Egyetlen erőlyes, határozott szóba! Az európai nagyhatalmak egyetlen komoly és férfias gesztusából Senkinek semmi köze ahhoz — az igaz — hogy a spanyol nép milyen politika mellett, milyen államformában akarja és fogja lélni a maga közösségi életét; *de ahhoz igen is mindenkinek: hatalomnak és egyszerű polgárnak köze van, hogy ártatlan „embertestvéreivel” hogy bántanak másutt. Védtelen és ártatlan tömegek megkínzása, lemészárlása nem politika; kívül áll a nemzetközi jog keretein, mert közönséges, az egyetlen ember ellen irányuló, mindenki által megvetett és mindenki által üldözendő bűntény, amelynek megakadályozása és megtorlása minden eszközzel közös emberi érdek és par excellence nemzetközi kötelesség és feladat!*

Erzi ennek a feladatnak a súlyát talán mindenki, csak kimondani, főként pedig teljesíteni azt: nem akarja, vagy nem meri senki. És ez a mai kor agyondicsért emberének legnagyobb szegénye! A politikai hatalmak közül eddig egyedül az angol kormány emelkedett addig a lelki és erkölcsi magasságig, hogy egy kissé *bátortalanul* talán, de mégis tiltakozni mert az ismert embertelenségek ellen. Erélyesebb hangot, erélyesebb lépést vártunk volna az emberi jog és szabadság legklasszikusabb népének kormányától. Az olasz-abesszin háború idején hadseregvezérek mozgósított, hajórajokat küldött alkalmas vizekre, — pedig csak *egy idegen nép állítólagos függetlenségének* megsértéséről volt szó. Miért nem tudott most, hat héttel ezelőtt, amikor a néri irtózatokat is felülmúló szabadságtiprásról és kegyetlenségről értesült, feleannyi erélyt mutatni, — ma az egész spanyol nép áldana, mint megmentőjét és az egész keresztény művelt világ hálája és hódolata övezné.

De ugyanezt tudjuk elmondani és kérzeni a nagy francia népről, Németországról, Olaszországról és a többiekről is mind, mind.

akiknek szintén módjukban lett volna megakadályozni az emberiség eme legnagyobb szégyenét. Miért tudtak csak ebben az egy dologban: a tiltakozásban és a természetjog kötelelő védelmében „semlegesek” maradni? Miért csak a védteleneknek védelmére sietni, az ártatlanul megkínzottakat és megöltöket megoltalmazni *nem volt szabad?* ... Miért volt ugyanakkor szabad és miért nem sérti a semlegességet még most sem a *fégyverszállítás* a hadviselő felek részére? Megbélyegezni a bűnt, követelni a leg-*elemibb* emberi jogok és a legáltalánosabb kulturjavak tisztelgetben tartását, — nem lehetett, mert állítólag *sértette volna a kötelező semlegességet*. De feldicsérni a vérengző terrort; népgyűlésekről üdvözlő táviratokat küldeni a gyilkosoknak; öldöklő szerszámokat vonatszámra szállítani; sőt újabb vérengzőket küldeni az esetleg kifáradtak, vagy megcsömörlöttek helyére, az szabad volt és szabad most is, *az nem sérti a madridi vörös kormány féltve őrzött „betűgyi” becsületét!* ...

Pártközi értekezletet hívnak össze Magyarországon

Az alkotmányjog megújítása végett Gömbös Gyula miniszterelnök előzetes megegyezést akar létrehozni

Budapestről jelentik: Gömbös Gyula magyar miniszterelnök az ő hosszabb betegszabadságára indulása előtt, kedden levelet intézett Sztranyovszky Sándorhoz, a képviselőház elnökéhez. Ebben a levélben kifejti, hogy mivel a választójog reformját a parlament pártjai és a kormánypárt jórésze is időszerűnek tartja, pártok közötti megbeszélést tartana szükségesnek. A maga részéről, — tekintve, hogy egy ilyen alkotmányjogi kérdés megvitatása hosszabb időt vesz igénybe, s hogy bizonyítsa a választójog kérdésének kellő időben való megfelelő megoldására irányuló törekvését: nem zárkózik el az elől, hogy a parlament pártjai egy pártközi értekezleten fejtsék ki erre vonatkozó álláspontjukat. A pártközi értekezlet összehívására és az azon való elnöklésre a miniszterelnök Sztranyovszky Sándort kérte fel. Ezzel arra is kéri, hogy

a megbeszélésekben terjedjenek ki a kormányzói jogkör kibővítése kérdésére is.

Végül a levél úgy rendelkezik, hogy az érte-

Micsoda szörnyű *eltévelyedés*, mely irtózatos lelki meghasonlás, mely kétségbeejtő erkölcsi *stvárság* tudta ily pokolian mélyre süllyeszteni és züllesztetni a dicső Európa egykor oly tündöklően tiszta, nemes, keresztényi kollektív lelkét? ... Az őskori barbárságnak, a durva *haszonlesésnek* mily félelmetes, vad bozótjai nőttek fel az *elmocsarasodott talajból*; s az ideálanságnak, a halálos cinizmusnak mekkora Szaharája terjeng az egykori szép kultúra helyén? Valóban meg lehet és meg kell kérdezni egyszer a lét vagy nemlét peremén állva: *van-e még út, mely innen kivezet; van-e lélek, amely kitalál és maradt-e még egy parányi láng, egy maréknyi érték, ami kimenthető?!* ...

Csak a sokat látott, sokat átélt, sok hasonló *vészit* átvészelt örök Róma meri és tudja rámondani, hogy — „Igen!...” Aki felé fordul, akihez könyörög és akihez menekül, az is a halálosan meggyötört és rajta kívül, mindenki mástól magára hagyott szegény, szenvedő spanyol nép...

kezleten a kormány részéről a miniszterelnök helyettese, Darányi földművelésügyi miniszter, továbbá a belügy- és igazságügyminiszter vegyen részt.

Gömbös miniszterelnöknek Sztranyovszky Sándorhoz intézett s az alkotmányjogi reformra vonatkozó leveléhez beavatottak a következő magyarázatot fűzik:

A miniszterelnök törekvése az volt, hogy nyugodt, békés, a szenvedélyeket lecsillapító tárgyalás keretében igyekezzen megfelelő megoldáshoz juttatni azokat a kérdéseket, amelyek a közvéleményt állandóan foglalkoztatják. A reformot a kormány nem pártpolitikai szempontok alapján akarja végrehajtani és magától értendő, hogy alkotmányosan nem is lehet az ilyen kérdéseket másképpen megoldani, mint a parlamenti többsége által is elfogadható irányelvek alapján. Rendkívül fontos, hogy a választójog kérdése megnyugvást keltsen megoldásra jusson.

A többszörös öngyilkos

Irta: Kinizsi Andor

Kint a folyosón ezt mondta a cvikkeres a kis alacsony kopasznak:

— Szó, ami szó, pompás ügyvédje van ennek a szerencsétlennek. Ez aztán kimentti a védtétjét mindenből. Ha a bíróság kezében nem volna annyira terhelő bizonyíték és cáfolhatatlan faktum, tized adnék egy ellen, hogy felmentik. De így...

A kopasz most megkérdezte a cvikkerest: — Mondja, kedves doktor úr, egyáltalán mi a véleménye erről az emberről? Bűnös, vagy nem, józanul követte-e el könnyelmű tettét, vagy nem volt beszámítható? Az embernek megáll az esze, ha arra gondol, hogy egy ilyen nagyszerű pozíciójú ember is megtántorodhatik!

A doktor kifújta a szivarfüstöt és úgy válaszolt.

— Kérem, én ismertem őt úgyszólván gyerekkorától kezdve. Mindig érdekes egyéniség volt, mondhatni, a betegségig érdekes, de ezt... ezt álomban sem mertem volna feltelezni róla. Most már vége, teljesen. De nemcsak az ő életét tette tönkre ez a dolog, hanem a családját is. Becsületvesztettek...

— Látta a feleségét? Még milyen szép aszszony ma is! Micsoda kínokon mehetett át a szerencsétlen teremtés, amíg idáig eljutott. A meghurcoltatás... Nézte, hogy milyen szenvedően ült ott, az meg? ...

... az meg, ott bent mereven bámult maga

elő. Szinte nem is látta a kíváncsi tömeg szeméinek csápjait, amelyek most körültagogatták, forgatták és leplezetlen merészséggel belenyulkáltak az életébe, a cselekedeteibe, a múltjába, ami itt most meztelen filmként végigpergett a tárgyalóteremben.

Ő mindezt fásultan és egykedvűen tűrte.

Oda se figyelt a zibongó tömegre, amely most izgatottan várta az ítéletet. Ő már nem törődött semmivel. Csak ült és maga elé meredt, unalmas, monoton tekintettel, nem figyelt oda a védője pompásan felépített beszédére, nem az ügyész vádjaira, a hallgatóság felszisszenéseire, a tanúk feleleteire, melyek pedig mind csak öberette mozgatták meg ezt a hatalmas gépezetet.

Úveges tekintettel kiválasztott magának egy pontot a padlón és azt nézte gyötrő mozdulatlansággal. Valami megütötte a fülét az előbb. Az ügyvédjének pár szava: ... szinte öngyilkosságnak lehetne ezt az elhibázott lépést, amely Telkes Ernőt az erkölcsi és társadalmi halálba vitte... Öngyilkosság! Ezt a szót elkapta az agya, forgatta, játszott vele, dobálta, mint a gyerek a színes labdát és most döbönt rá arra a borzalmas igazságra, hogy ő voltaképpen öngyilkos, aki megölt magában mindent.

És míg körülötte szavak hullottak le, sorát pécsetelgették idegen kezek, emberek bámulták őt, a megtévedtetet, azalatt ő kínzó gyötrellemmel visszatámolygott az életébe, amelyet lassan megölt.

... Kisgyermek volt, szöszeke hullámos hajú és fehér matróruhácskában típegett a nevelőnő oldalán. A homokban gyerekek játszó-

tak, pancsolták a sárga port és ő úgy szeretett volna ott lenni közöttük, de tudta, hogy csak bepiszkolná a fehér ruháját s kikapna otthon. Nem ment. Gőgösen, mint egy kis cézár, ott hagyta a vidám gyerekhadat és sétált tovább illedelmesen, fontoskodva, mint aki valami nagy és dicsérendő tettet hajtott végre. Legyőzte önmagát!

Akkor irtotta ki magából mindörökre a vágyat...

...A fiúk bekiabáltak hozzá az ablakon: — Ernő, megyünk a rétre futballozni Gyere!

Ő még nem volt készen a latin szavak kikeresésével és a természetrajzot sem tanulta még meg.

Kiszólt az ablakon:

— Nem vagyok készen a leckével, különben kimennék.

A többiek rohanva szaladtak a lopott gyönyörűség ízeibe belekóstolni, nem tanultak, hanem hancuroztak a réten egész délután. Ő utánuk nézett és gondolatban megveregette a vállát, hogy ellent tudott állani a kísértésnek.

Akkor gyilkolta meg magában az ifjúságot...

... Mindenki biztatta:

— Foglalkozzék a versírással, Ernő. Határozottan tehetsége van hozzá, kár volna ki nem használni.

Az önképzőkörben díjat nyert a munkái-
val, a verseit megtapsolta a közönség, anyja büszke volt rá, az apja megdicsérte, hiába! Egyik napról a másikra letette a tollat, hogy soha többé a kezébe ne vegye. Ezt mondta:

— Csak nem fogom ilyen üres számársá-

Az orosz szovjetszövetség délnyugati és kaukázusi vidékein terjed a nyugtalanság

A tatár nemzetiségű területeken elszakadási mozgalmak indultak

Párizsból jelentik: A *Matin* jelentése szerint a délnyugati oroszországi nyugtalanság átterjedt Kaukázus vidékére, Turkmenistanra és Uzbekmistanra is. Különösen nagy az izgalom a moszkvai halálos ítélet és kivégzés miatt. A délkaukázusi és azerbeidzsáni tatár köztársaságokban a helyi kommunisták titkos szervezetet létesítettek, melynek legfőbb programpontja a Szovjet-Oroszországtól való különválás és Törökországhoz való csatlakozás. A krimi összeesküvés is a moszkvai kormány ellen irányul.

Német és olasz miniszterek nyilatkoznak a két nemzet párhuzamos haladásáról

Göbbels a kommunizmus európai veszélyét, Alfieri az olimpiai játékok barátságfejlesztő jelentőségét fejtegette

Milánóból jelentik: A Velencében tartózkodó Göbbels német propagandaügyi miniszter nyilatkozott a *Corriere della Sera* munkatársának.

— Talán akadnak olyanok — mondotta — akik rossz szemmel nézik az olasz államférfiak németországi és a német államférfiak olaszországi látogatásait és azok mögött titkos politikai célokat sejtjenek. Pedig a két országnak semmi titkolni valója nincs. Utjaink párhuzamosan haladnak, lépéseink egyformán egyenesek és erőteljesek, célunk ugyanaz: munka és

béke népeink számára. Ugyanakkor azonban tiszteletben tartjuk mások jogait és kérjük, hogy mások is tiszteletben tartsák a mieinket. Elismerjük más nemzeteknek az élethez való jogát, de megkívánjuk, hogy mások is ismerjék el azt a mi számunkra. Elérkezik majd még az idő, amikor

az egész világ kénytelen lesz elismerni, hogy Németország és Olaszország megmentette Európát. A kommunizmus belső zendüléseket, belháborút jelent, ami átterjedhet a határokon túlra is. Mi a békét és belső rendet akarjuk.

Alfieri olasz sajtó- és propagandaügyi miniszter, aki a nyilatkozatnál jelen volt, örömmel emlékezett meg az olimpiai játékok alkalmával Berlinben eltöltött napjairól, majd Göbbels felé fordulva, ezt mondotta:

— Megmutattátok a külföldi vendégeknek Németország új arcát: a rendet, fegyelmet és azt az egyöntetű törekvést, hogy Hitler vezetésével újjáépítsék Németországot.

Alfieri végül meggyőződésének adott kifejezést, hogy az olimpiai játékok közelebb hozták egymáshoz a népeket.

Japán-német katonai meg- egyezés készül

Német részről Reichenau tábornok folytatja a tárgyalásokat

Párizsból jelentik: Az *Information* tokiói jelentése szerint azok a tárgyalások, amelyeket Reichenau tábornok a japán vezérkar tagjaival folytatott, befejezés előtt állnak. A tárgyalások eredménye az, hogy a két vezérkar között már fennálló megállapodást máris megújították és megerősítették.

Reichenau kijelentette a japán újságíróknak, hogy a tárgyalások eredményével nagyon meg van elégedve.

Mussolini az őszi hadgyakorlatok színhelyén megtekint egy új légharóító ágyút.

gokra elpazarolni az időmet? Romantika, líra, színes rongyok!

Es nem irt többet.

A lelkében pedig lassan kiszivódott a szépség...

... A lány szép volt, árnyékos szemű. Ugy nézte őt, ahogy csak a lányok tudják nézni a férfit, akit az élet egy szeszélyes pillanatában megmutat nekik. Szerette.

Ezt mondta neki egy alkonyon:

— Mindenem a tiéd, édes.

Ő azt felelte:

— Szeretlek és elfogadom a szívedet.

Jártak hónapokon át emésztő forró lángolással és keresték egymás tekintetét, fogták egymás kezét, hogy sohase szakadjanak el. Az emberek riadtan csodálták ezt a feltornyosuló, vijjgó szerelmet s nem adtak két hónapot nekik, hogy megkössék a legboldogabb házasságot.

Es két hónap múlva elvette feleségül a tanácsos özvegyét, mert csak így látta biztosítottának a jövőjét, a karrierjét.

Azzal a kézmozdulatával, amellyel elfogadta a vagyont és az állást, amellyel bezúgta egy fehér leánynak az életét, véres cafattá roncította szívében a szerelmet...

... A felesége idősebb volt nála és nem szerette.

Mikor rájött arra, hogy a felesége már megúnta az ő hideg, józan természetét, amely mindig csak feljebb és feljebb tört, de nem melegítette, mikor megtudta, hogy a fiatal, csinos doktor miért jár hozzájuk olyan sűrűn, kérdőre vonta az asszonyt.

Az a szemébe vágta:

— Utállak és gyűlöllek! Igen. Mindent tőlem kaptál és nem adtál semmit. Egy cseppnyi szerelmet vártam, egy simogatást néha, meleg szót, de te csak a karrieredet ácsoltad, letiportál mindenkit, aki utadban állt, de a hajszában letiportad az én szívemet is. Kvittek vagyunk. Amit kergettél, azt már elérted, de rajtam keresztül. Nem vagyok adósod, nem tartozom felelősséggel neked!

Akkor ő megint csak előre nézett s mivel az asszonyra még szüksége volt, hagyta, hogy élje a maga világát.

Azt hitte, hogy szép volt az a gesztusa, amivel megbocsátott és elnézett mindent, pedig akkor gyilkolta meg magában az önéretét, a büszkeségét...

(A hallgatóság kezdett betódulni a terembe.)

... Már nagy ember volt, igen nagy. Alatta éltek százak, akiket ő nem is látott, nem volt kíváncsi rájuk, mert elszigetelten élt, egyedül, magának. Nem voltak barátai sem. Minek? Csak húzzák, felhasználják őt, terhére vannak, kérnek, várnak mindig valamit. Telkes Ernő, a méltóságos úr nem ismerheti régi osztálytársait, kollégáit, ő fölöttük áll messze, elérhetetlenül. Mikor aztán egy napon reggel arra döbönt rá, hogy nem volt célja ennek az életnek, üres és sivár volt minden, amit tett vagy elért, mikor látta, hogy nincs egy résztvevő szív sem, amelyik rámosolyogna, akkor elkezdett élni.

A pénz rohant a kezéből. Kártya és utazás, pezsgő és nők, kapkodva, terv nélkül, össze-vissza, csakhogy még egy kis falatot le tudjon csípni az életből, de akkor már nagyon késő volt. Szórta az aranyat, hogy elfeledtesse

magával az elfojtott vágyakat, az ifjúságot, szeretelmet, szépségeket, amiket a karrier telhetetlen oltárán feláldozott hiába... és egy napon kiderült a rettenetes való, hogy Telkes Ernő államtitkár sikkasztott...

(Itt fel kellett állnia valamiért. Nem hallotta tisztán, de mintha az előbbi szavakat valaki mondta volna most.)

Es mégsem tudott elérni semmit sem. A szerencse, amit hideg józanságával annyiszor elfogott, üres és értéktelen holmikát juttatott csak neki, amik nem pótolták az ifjúság, a mámorító szépségek gyönyöreit, most látta csak, hogy kár volt kiölnie magából minden vágyat, szerelmet, boldogságot, amikor már késő volt...

Mert Telkes Ernő nem hallotta a súlyos szavakat, amiket a komoly urak ott az asztalnál a magyar állam nevében elmondottak; nem hallotta, hogy a cvikkeres odasúgta a kis alacsony kopasznak:

— Négy évet kapott! Rettenetes!

Nem hallott semmit sem. Csak állt mereven és fásultan, mint a fa, a növény, amelynek nincsenek érzékszervei, bámult, mint az öntudatlan állatok, amelyeknek hiányzik az agyuk a gondolkodásra; nem látta, hogy szánalommal nézi a tömeg, amely semmit sem tud róla. Semmit. Hogy ő már régen, egyszer kisgyermek korában megölt valamit magában és azóta mindig gyilkolt, önmagát gyilkolta és most már nem érdekelte a börtön, a négy év... Ezt nem tudta senki sem és ő sem.

Mert Telkes Ernő akkor már nem élt. Állt, lélezett, mozgott, de nem élt...

A székely vidék szívében épül fel Románia egyik leg- nagyobb és legmodernebb tüdőszanatóriuma

Miután az utas Targu-Secuscről a Toriapatak völgyében Bicsad és Tuşnad felé tartva a Bálványosvár alá ér és a Csiszár-család fürdőjénél megpihen, a völgyet záró hegyen, nézőpontjától mintegy másfél kilométer távolságban két hatalmas épület tűnik eléje, ami egészen meglepő látvány ezen az elhanyagolt, vasútvonal nélküli, nehezen megközelíthető vidéken.

Az egyik épület már a háború előtt itt állt. Szálloda volt. Valamikor vidám élet folyt benne: központja volt annak az egész Ardealban páriát ritkító gyógyhatású kenes, szén-savas, jódos, vasas, sófürdővidéknek, amely itt szinte minden lépésre más vegyi összetételű, szénsavtól fortyogó fürdőmedencét s üdítő borvízforrást nyújt a kirándulóknak, nyaralónak, átutazónak, akit a véletlen vagy valami tapasztalt balneológus jótanácsa erre vezérelt.

A háború után azonban elesenedült itt az élet. A pompás épület a román Vörös Kereszt tulajdonába ment át, amely tüdőszanatóriumot létesített benne. Leginkább a Székelyföldre közlekedő ókirályságbeli városokból: Ploesztriből, Buzăuból, Focşaniból, Adjudról — no meg Bucureştiből sereglettek ide a gyógyulást kereső tüdőbetegek és pedig oly nagy számmal, hogy az utóbbi időben kétszerannyi beteget is zsúfoltak az egykori fürdőszállodába, mint amennyi számára hely volna benne.

És azt mondják, a betegek nagyszerűen helyrejönnek itt. Igaz, hogy a nagyon előrehaladott állapotban lévő tüdővészesekeket, — mint egyébként a tüdőszanatóriumokban általában — nem veszik fel itt sem, viszont azokat, akikben a kór valamilyen ok miatt az ápolás ellenére is tovább hatalmasodik, idejében eltávolítják, — de az is tény, hogy amióta szanatórium van ebben az épületben, mindössze három sirt ástak a közeli hegyoldal virágos, patakparti pázsitján, ahol egyszerű, magas fakereszt jelzi a temetőt.

Ez készítette az illetékeseket arra, hogy a Vörös Kereszt hathatós támogatásával a régi, de ma is jókarban lévő épület mellé újat, egy modern tüdőszanatóriummal szemben támasztható minden igényt kielégítő gyógyintézetet építsenek.

Már tavaly nyáron megkezdték a munkálatokat. Fákat döntöttek, kubikoltak egész nyáron a környékbeli székelyek — de román munkások is, akiket messzi vidékekről hozott ide a nemzeti munkavédelem féltő gondoskodása.

S az idén, mikor viszontláttuk ezt a tájat, már szinte készen állott a négyemeletes, betonvázú, roppant épület, amelynek az arcvonala százhusz méter hosszúságban fordul délkelet felé, lehetőleg mindig szembe a nappal...

Százötven úgy lesz benne. Ugyanannyi, mint a régi. De természetesen sokkal kedvezőbb elhelyezési feltételek mellett. Az idén azonban már nem tudnak elkészülni a belső berendezésével, még talán maga az épület sem készül el az utolsó málterásmításig, mert a Vörös Kereszt gyöngén csurrantja a pénzt s a vállalkozó mérnök csak abban az ütemben bírja folytatni a munkát, amelyben a rendelkezésre álló anyagi eszközök megengedik.

De így is serény munka folyt egész nyáron. Sok székely fuvarosnak, napszámosnak, kőművesnek jutott abból a 20 millióból, amit az épületre — a belső berendezésén kívül — elírányoztak. A székely fuvarosok hosszú sora hordta hónapokon át a téglát Bicsad felől, míg a másik oldalról a Csiszár-hegy szakadékaiból vett porondal torjai szekerek kőzték lovaikat fel a hegyi úton, meg az építkezés óta alaposan helyben hagyott megyei úton hosszú idő óta már.

— Aztán mennyit keresnek naponta? — kérdeztük őket.

— Bizony nem éri meg, — felelték szük-

szavúan, — amennyit rontjuk a lovakat...

A lényeg mégis csak az, hogy van egy kis munka az építés következtében. És még jó sokáig lesz ácsnak, asztalosnak, szerelőnek s a mesteremberek mindenféle fajtájának, amelyeket oly bőségesen termel ki a Székelyföld az ókirályság számára is. Végre egyszer kapnak valamirevaló munkát anélkül, hogy át kellene vándorolniuk a Kárpátokon.

De csak addig, amíg üzembe nem helyezik az új szanatóriumot. Mert ha ugyanaz a rendszer kerül ott is uralomra, amit a szomszédos régi szanatórium főorvosa vezetett be, akkor később keves magyar embernek fog kenyeret adni ez a közpénzen létesült egészségügyi intézmény. A főorvos ugyanis nem ok nélkül dicsekszik ezzel:

— Nincs a szanatóriumnak egyetlen magyar alkalmazottja sem. Se orvos, se ápoló se, ügykezelő vagy kiszolgáló személyzet. Senki.

S csakugyan nem lehet a régi szanatóriumi épületben és közvetlen környékén egyetlen magyar szót se hallani. Az utolsó szolgáló is valahonnan messziről idehozott román ember, hogy lehetőleg egy szót se tudjon magyarul. A mechanikus is román, holott ebben a foglalkozásban igazán vezetnek a kisebbségiek. A kocsis szintén román, pedig ez aztán még Bucureştiből is magyar szakma.

Egész kis telep — tiszta román telep — keletkezett itt a székelyek lakta terület szívében orvosi, gondnoki pavillonokból, személyzeti házakból. S a telep valóságos kis faluvá fog növekedni, ha az új szanatórium is megnyílik s annak szükségletei megkétszerezik a vezető és kiszolgáló személyzetet és elszaporítják azok lakóházait.

Csak az egyáltalában nem nélkülözhető magyarokat tűri meg a főorvos úr. Így a bicsadi mézárós, aki minden reggel húst visz a szanatóriumba, magyar ember. Magyar a tej is, aki ugyancsak Bicsadról kocog be ide, taligáján, minden nap 24 kilométert téve meg. De ezen túl csak néhány toriai szegény asszonynak esik itt egy-egy kis darab kenyér, akik virágot, gyümölcsöt hoznak fel a betegeknek — nagyon szeretik a virágot —, no meg a kézdívásárhelyi fényképező, aki időnkint feljön lefényképezni a szanatórium lakóit, akik boldogan küldik haza felvételeiket, ha azokon a felhízlalás gyógyulást ígérő jelei mutatkoznak.

Pedig, ha ennek a szanatóriumnak az életét közelebbről figyeli az ember, megállapíthatja, hogy nem ártana itt egy-egy jó — esetleg — kisebbségi szakember alkalmazása. Elférne például egy orvos vagy gondnok, vagy mit tudom én, főápoló, aki nagyobb feyelmet tart a betegek között. A szanatórium környékén ugyanis köröskörül táblák jelzik, hogy: „Ezen a helyen túl a betegeknek tartózkodni tilos”. De ezt a filámat a kutya se tartja be. A Bicsadra vezető úton, a Toria község felé kigyózó gyönyörű serpentinén s fel a toriai büdösbarlanghoz vivő ösvényeken mindenütt, minduntalan találkozik az ember köhécselő fiatal emberekkel és élesen határolt acrózsájú

csinos fiatal leányokkal, akik a szanatóriumi fegyelem és saját egészségük mérhetetlen kárára, néha erőltető gyalogutakat téve meg, andalognak el, lehetőleg kettesben, az erdő idillikus, édes magányába és fáradtan, ajkukon egymásnak kölcsönzött bacillusokkal, emelkedett lázzal térnek haza.

Beszélgettem egy beteggel, akivel a bicsadi úton — természetesen a megengedett sétatérület határát jelző táblán túl — találkoztam.

— Hogy lehet ez? — kérdeztem.

Vállat vont.

— Nehéz ennyi emberre vigyázni... Igaz, betegek vagyunk; lehet, hogy tiz se lesz közülünk öreg ember. De a bajnak ebben a stádiumában teljes az életkedv, sőt bizonyára fokozott az élni-vágyás. Mondhatom: egészen jó hangulat uralkodik közöttünk. Tréfálkozunk, nevetgélünk, rossz éleket gyárt a betegségére még az is, aki javában köpi a vért... fiatalok is vagyunk, csupa húsz év körüliek... természetes, hogy kaphatók vagyunk ostobaságokra. Persze, akit a főorvos rajtacsip, azt kivágja...

Ebből áll a fegyelem: Akit rajtacsipnek azt kivágják.

Az egészségügyi szempontok föltétlenül érvényesítésére az sem éppen bizonyító és vigasztaló jel, hogy a szanatórium szennyvizét a bacillusok milliárdjaival egyszerűen kieresztik a völgybe, a patakba, amely vidám csörgedéssel folyik a falu felé...

Szerencsére tíz kilométerre van ide Toria község, melynek nevét a szanatórium is viseli s addig talán elpusztítja a gyilkos miazmákat a Jóisten kegyelme. (j. b.)

Pártatlan hírszolgálat

A vezércikk, a tárcacikk s még egy néhány más cikk minden lap irányja szerint más-más szellemű. Ez a dolog természetéből önként következik. De a hírszolgálatnak pártatlannak kell lennie, mert ebből a szempontból, bármely irányzat híve legyen is az olvasó, nem az érdeklő őt, hogy a szerkesztő vagy riportter óhaja mi volna, hanem az, hogy mi történt valóban. Az újságíró ez esetben közölni tartozik neki nem tetsző sokszor fájdalmas események megtörténtét is.

Mégis mit látunk? Ha az ember a kávéházakban hangoskodó lapokból akarja megtudni, hogy áll a spanyol ellenforradalom (igy kellene nevezni) dolga, akkor azt látja, hogy mindenütt a madridi kommunisták és anarchisták győznek. Vagyis ezek a lapok csak a madridi híradásokat közlik. Este hazajövet otthon vár a „Magyar Lapok”, amelyből olvashatom a másik fél jelentéseit is és a külföldi sajtó és politikusok véleményeit is.

Ilyenkor önkéntelenül is kérdelem magamtól:

Mért volna olyan kívánatos egyes lapoknak az, hogy a kommunisták győzzenek Spanyolországban! Talán azért, mert a fasisták antiszemita? De hát Stalin nem antiszemita? Az utolsó napok eseményei az ellenkezőt bizonyítják! A bolsevizmus a zsidók részére csak az elején, Trotskij és Lenin idején, volt színi tejfel, ma már régen nem az. Hát akkor mért olyan kívánatos a spanyol baloldaliak győzelme?...

A lényeg azonban nem az, hanem az, hogy az újságíróknak nem Höfer-jelentéseket kell közölnie, amelyek kizárólag az egyik félnek kedveznek. Az újságíró legyen tárgyilagos, még akkor is, ha az néha nehezebbre esik! És álljon mindig a helyzet magaslatán. Belányi Imre.

Most jelent meg!

Tarcalom: Alt. természet-tudományi alapi-meretek. — Orvostudományi alapismertek. — A tiszta-ág. — A táplálkozás. — Anva- és csecsemő-gondozás. — A betegségek. — Az alkoholizmus. — A tüdővész. — Összefoglalás.

Ara: 88 lei és potó

Népszerű egészségügyi előadások

(Együttal vezérionál községi- és körorvosok számára.)
Irta: **Dr. Váradi Sándor**, főorvos.

Nélkülözhetetlen egészségügyi útmutató mindenki számára.

Kapható: kiadóhivatalunkban.

Két és fél évre emelik föl a francia katonai szolgálat idejét

Párizsból jelentik: A Figaro szerint a francia kormány tervbe vette a katonai szolgálati idő meghosszabbítását. A szolgálati időt a hadügyminisztérium és a szenátus hadügyi bizottságának többsége 2 1/2 évre kívánja meghosszabbítani. A kamara hadügyi bizottsága azonban ennél is hosszabb szolgálati időt javasol. Az államtanács pénteken dönt az ügyben.

A diákok is összeesküvést kezdték Szovjet-Oroszországban

Párizsból jelentik: A Matin értesülése szerint Szovjet-Oroszországban messze szétágazó diákösszeesküvést léptettek le. A diákok titkos szervezete, Necsajevnek, Lenin mesterének módszereit követve épült ki. A szervezet középpontját a cseka kijátszása végett a voronezi mezőgazdasági főiskolában állították fel. A szervezet élén háromtagú vezetőség állott és mindhármát, nevezetesen: Tardyt, Popovot és Rosenbaumot letartóztatták. Az összeesküvés számai számos nagyobb városra is kiterjedtek. A főiskolák vegytani laboratóriumaiban nagy mennyiségű robbanószert találtak. A vezetőkön kívül több, mint ötven összeesküvőt letartóztattak. A nagy egyetemi központok több ezer diákját büntetésből vidéki főiskolákra szállították át.

Stalin súlyos májbajban szenved.

Párizsból jelentik: A Matin szerint Stalin nagybeteg: súlyos májbaja van. Augusztus 29-én már nem vett részt a georgiai színház díszelőadásán, holott a társulat az ő óhajára jött Moszkvába és ezelőtt sohasem mulasztotta el végignézni földijének előadását.

A palesztinai villongások megszüntetése

Az iraki külügyminiszter közvetítő munkája sikerrel bíztat

Londonból jelentik: Irak állam külügyminisztere, Nuri pasa tudvalevőleg közvetítő javaslatot terjesztett elő az angol kormánynak a palesztinai zavargások lecsillapítására. A javaslat lényege az, hogy az arabok abba hagyják az általános sztrájkot és guerilla-harcukat, viszont az angol kormány a zsidó bevándorlást eltiltja. Az angol kormánynak igen nehéz döntenie, mert a cionizmussal szemben a bevándorlási szabadság tekintetében kötelezve érzi magát. Egy ugynevezett „Királyi Bizottság”-ot bíznak meg az ügyben való döntés előkészítésére.

Jeruzsálemből jelentik: Elterjedt egybehangzó hírek szerint érdekelték számolniak szal, hogy legközelebb felfüggesztik a zsidó bevándorlást Palesztinába. A palesztinai zsidó szervezetek már értesítették európai kivándorló hivatalaikat, készüljenek el arra, hogy szeptember 9-én ideiglenes bevándorlási tilalmat léptetnek életbe.

MEGJELENT

Alexandra Rachmanova

legújabb megkapóan
bajos könyve:

IRGALOM

Fordította:

Benedek Marcellné

Dante kiadás.

Ara 100 lei és portó.

Kapható könyvosztályunknál

Eddig hat állam tett javaslatot a Népszövetség alkotmánya módosítására

Legújabbán Újzeeland és Norvégia adtak be erős javaslatokat

Genfből jelentik: Tudvalevőleg a Népszövetség főtitkársága a közgyűlés júliusi határozata értelmében arra kérte az egyes tagállamokat, hogy szeptember elsejéig juttassák el Genfben javaslataikat és elgondolásaikat az alapokmány reformját illetően. Franciaország, Szovjet-Oroszország, Argentína, Uruguay és Újzeeland kormánya küldte el javaslatát.

Legutóbb Újzeeland ajánlata érkezett Genfben. Ez a kormány guókeres reformot kíván

és a világháború után létrejött összes nemzetközi szerződés felülvizsgálását javasolja. Az újzeelandi kormány felfoázása szerint ezek a szerződések különböző érdekköröket hoztak létre, melyek egymással nyílt vagy rejtett ellentétben állanak. Tehát a felülvizsgálandó szerződéseket úgy kell módosítani, hogy a nemzetek közötti összhangot biztosítsák.

Oslóból jelentik: Az újzeelandi kormány

jegyzeke után befutott a Népszövetséghez a norvég kormány ajánlata. Ez kijelenti, hogy mind a négy északi állam egyöntetű felfogást vall a következő lényeges kérdésekben:

A Népszövetség legfőbb feladata elhárítani minden veszélyt, mely háború kitörésével fenyegethet. Ezért a következőket javasolják:

1. Hajtsák végre a tényleges leszerelést.

2. Gondoskodjanak arról, hogy az eddiginél önműködőbben lépjenek hatályba az alapokmány 11., 15., 17. és 19-ik szakaszában foglalt rendelkezések, amelyek a viszályok elsimítására irányulnak.

Javasolják még, hogy nemzetközi értekezletet hívjanak össze gazdasági kérdések letárgyalására. Ez az értekezlet elsősorban a gyarmatok és általában a nyersanyagok helyes elosztásának kérdésével foglalkoznék.

Elkeseredett harcok Irunban

A nemzeti fölkelők a város határáig hatoltak. A kormánycsapatok az ostromlók tüzébe állították a megkötözött tuszokat

Párizsból jelentik: Ide érkezett jelentések szerint Irun birtokáért kedden egész nap folyt a harc.

A Paris Soir szerint az iruni vörös milícia beváltotta fenyegetését, behozta az ágyútűz alatt álló városba a Guadaloupe-erődben őrzött foglyokat. Többet nyomban agyonlőttek, másokat pedig falhoz kerítéshez kötözték. Kitéve őket az ágyuk pergőtűzének

Közöttük volt a valladolai püspök is, aki azt kérte, hogy csak lábán és mellén kötözzék meg, kezét hagyják szabadon, hogy imádkozhassék.

A fölkelők tankjai már egészen a város határáig hatoltak, de bevonulni nem tudtak. A kormánycsapatok gyilkos ágyutüze valósággal lekaszálta soraikat, úgyhogy a fölkelők gyalogsága kénytelen volt visszavonulni állásaiba. Ejjéltájban ismét nagy elkeseredéssel indult meg a harc.

A Hendaeyébe menekült spanyolok és a spanyol-francia határmenti helységek lakói körében óriási az izgalom, mert minden jel arra

vall, hogy a fölkelők ezután minden erejüket latbavetik, hogy Irun elfoglalják és megbosszulják a vörösök kegyetlenségét.

Eddig öt püspököt gyilkoltak meg Spanyolországban.

Rómából jelentik: Eddig öt püspököt öltek meg a spanyolországi kommunista és anarchista rémuralom emberei, mégpedig Jaen, Lerida, Sagovia, Siguenza és Barbastro főpásztorait. A barbastroi püspököt a püspöki lakba behatoló kommunista tömeg lötte le. Siguenza püspökét elevenen máglyára vitték és hamuvá égették.

Barcelona püspöke is eltűnt s tartózkodási helye ismeretlen. Félni lehet, hogy ő is a vörös rémuralom áldozata lett. Toledo bíbornokérese és a madridi püspök a nemzeti csapatok által elfoglalt területen tartózkodnak. Taragona bíbornok-éresekeről az a hír terjedt el, hogy ő is a vörös rémuralom áldozata lett, de ő neki sikerült az olasz konzuli hatóságok segítségével megmenekülnie. O jelenleg Olaszországban tarózkodik s a spanyol menekültek ápolásával foglalkozik. A tortosai és a cartageniai egyházmegyék püspökei is Olaszországba tudtak menekülni.

Az orosz szovjetállam egyik tábornoka vette át a madridi kormánycsapatok főparancsnokságát

Kommunistákkal egészítik ki a madridi kormányt

Lisszabomból jelentik: A fölkelők kezében lévő la corunai rádió közli, hogy a szovjet hadsereg egyik tábornoka Madridba érkezett és átvette a kormánymilícia főparancsnokságát. A spanyol kormány átalakításáról szóló híreket már a madridi kormány hivatalosan is megerősíti. Kijelentik, hogy a miniszterelnök valóban tett lépéseket, hogy kormányát a szélső baloldal felé kiszélesítse. A néprönt több képviselője, elsősorban a kommunisták kerülnek be a kormányba

Arad a francia segítség az Irunt védő kormánycsapatok részére.

A Le Jour jelentése szerint az iruni kormánycsapatok tüzérségi megfigyelői a francia területen fekvő hegvydalonok helyezkedtek el és teljes biztonságban, zászlókkal irányítják a kormányhí tüzérség hadmozdulatait. Megfigyeléseikről jegyzeteket készítenek és a szintén francia területen fekvő Biriatonból telefonon közlik a parancsnoksággal a látottakat.

A lap úgy értesül, hogy a francia hatóságok erőyes intézkedéseket fogalatosítottak a

határsértők ellen. A megye előljárása a helyszinre érkezett; valószínű, hogy a Biriaton körüli magaslatokat szigorú csendőrségi zárlat alá helyezik.

A lap hendayei jelentése szerint a spanyol kormánycsapatok francia területről most is rengeteg löszert és hadianyagot kapnak. Naponként föllegyvezett kommunista különítmények kelnek át a határon Franciaországból.

A fölkelők rádióállomása közli, hogy a nemzeti csapatok elfoglalták Salas várost.

Az angol kormány erőhatalommal is megakadályozza a spanyol polgárháború segitését.

Londonból jelentik: A Mornig Post szerint az angol kormány, ha kell, erőszakkal is megakadályozza a spanyol polgárháborúba induló angol önkéntesek elutazását. Szükség esetén az elutazás megakadályozására külön felhatalmazást kér a parlamenttől.

Körszemle a halál konyháiban

Hogyan mentették át a mai fegyverkezési láz idejére vagyonukat Európa nagy hadiszere- és hadianyaggyárai?

Veszedelemes a háború, de hasznos. Természetesen nem az egyeseknek, hanem azoknak a szerencséseknek, akik aranyban tudják leszedni a fölét a halál véres aratásának. Legendák keringtek azokról az óriási vagyonokról, amelyeket a háború halmozott fel fegyvergyárak, vegyüzemek, különféle hadiszállítók és ravasz spekulánsok kezében. Az infláció és a gazdasági válság ugyan megsemmisítette ennek a vagyonnak egy részét. A békekötés után következő években elnyhult a fegyverkezési láz, amit erősen megsínylett a hadiipar. Ma azonban egyszerre olyan szédületes iramban kezd fegyverkezni a világ, aminőre meg eddig példa nem volt. Anglia rohamlépésekben próbálja pótolni elmaradottságát. Bizonyos, hogy a többi állam sem marad el mögötte. Amerika már kijelentette, hogy ágyúra ágyúval felel. Oroszország roppant területein félelmes gépvárosokat emel, ahol kimerülésig hajszolt rabszolgamunka erejével ontja a fegyvert és a hadianyagot. Nem is tudjuk pontosan, mi történik szívós versenytársával, a még mindig titokzatos, de egyre félelmesebb Japanban. A világ, amint kiszámították, húsz milliárdot költött a múlt évben fegyverkezésre. Ilyen rettenetes áron épül a világot fenyegető veszedelem. Igaz, hogy ez a megfeszített és megsokszorozott ipari munka bizonyos fellendüléssel járt. A válság, főleg az ipari válság bizonyos fókig enyhült és a munkanélküliek száma csökkent. Kérdés, hogy az általános jólétnek ez a kis emelkedése megéri-e azt a roppant kockázatot, amivel a háborús eszközök és anyagok halmozása jár, mert a haszon nagy részét most nem a főmek, hanem az egyes szerencsés vállalatok szedik le. Azok a nagy fegyver- és hadianyaggyárak, amelyek a háború után erősen meginogtak, már mind retablirozták magukat és ma virágzóbbak és hatalmasabb teljesítő-képességűek, mint voltak a háború leghevesebb tombolása idején. Tartsunk csak egy kis körszemlét fölöttük.

Nevezhetünk őket a halál vegykonyháinak is. Mert azokról a vegyigyárakról van szó, ahol a hadviselés legveszedelmesebb és leggyilkosabb anyagát: a robbanószerkeket, a különböző mérges és bénító gázokat gyártják. Már a lezajlott világháborúban is óriási szerepük volt. Sem Európában, sem Amerikában nem kerest az úgynevezett nehézipar megközelítőleg sem annyit, mint amennyit a vegyigyárak kerestek. A háború rengeteg hadianyagot pazarolt el. Amerikában a régi Du Pont-lőporgyár munkásainak száma 5000-ról 100.000-re emelkedett. 1914-ben 2 és félmillió font volt a gyártott mennyiség, 1918-ban 400 millió font s a nyereség 6 millió dollárról 266 millió dollárra emelkedett. A háború után ez a superprodukción rohamosan esni kezdett. A Du Pont-cég azonban szerencsésen tudta befektetni felhalmozott fölkéit. Megszerezte a General Motor Corporation részvényeinek egy részét és John J. Rascobot, a minden hájjal megkent pénzügyi kapacitást dirigálta be az automobil vállalkozásba. Az 1920-ban kitört gazdasági válság alatt a vállalat fő részvényese William C. Durand, Amerika egyik legnagyobb spekulánsa, zavarba került s Rascob a helyzetet felhasználva, teljesen kiforgatta őt a vállalatból és megszerezte Pierre Du Pont számára a General Motors elnökségét. Ez a manőver 50 millió dollárjába került Du Pontéknak s a játék abban a pillanatban, amikor az amerikai autógyárak kételkedésbe került, igen kockázatos volt. De sikerült. Amerikában újra feldőlt az autógyártás és ma az új vállalkozás

**Olvassátok és terjesszétek
a Magyar Lapok-at!**

sokkal magasabb osztalékot biztosít Du Pontéknak, mint saját termelésük. Egyben az új vállalattal óriási fogyasztótömeget is biztosítottak vegyigyáraknak, amely most ismét töretlen képességgel áll készen, hogy belekapcsolódjék az újonnan megindult hadianyaggyártásba.

Az I. G. Farbenindustrie a levegőből nőtt óriássá

Az európai vegyi gyárak közül kétségkívül leghatalmasabb az I. G. Farbenindustrie, a Német Birodalomnak ez a mérhetetlen teherbírási iparvállalata, amely egyre új meg új káprázatos találmányokkal lepi meg a világot. Ez is a világháború alatt nőtt óriássá. Mai formájában ugyan csak 1925 óta áll fenn, akkor keletkezett hat igen jelentős vegyi vállalat fúziójából. De üzleti virágzásának és hatalmának alapja az a roppant vállalkozás, amely a há-

Az angol hadiszeregyárak harca a tengeri lefegyverzéssel

A fegyver- és hadiszeregyáraknak most megint felvirradt. Kéményeik újra vígan füstölnek. Csattognak a gépek és munkások ezrei verítékeznek a megfeszített munka lázában. De a háború után közvetlenül félelmes válság fenyegette őket.

A legnagyobb veszedelemben természetesen az esseni Krupp-gyár forgott. Ez volt a világnak leghatalmasabb fegyvergyári vállalata s ennek a kiterjedésnek természetes nehézségeit fokozta, hogy legyőzött ország intézménye volt, amelyet a győztes ellenség teljesen lefegyvert. A Krupp-gyár azonban leleményesen tért át békecikkek gyártására és aránylag nagyobb megrázkódtatás nélkül lábalt ki a nehézségek közül, amelyek katasztrófálisnak látszóttak. Bár meglehetősen belső átalakuláson ment át, nem volt kénytelen beolvadni a Ruhr-vidék új nagy acéltrösztjébe (Vereinigte Stahlwerke), hanem megmaradt továbbra is Európa egyik legnagyobb családi iparvállalatának.

Sokkal küzdelmesebb volt az angol Armstrong útja. Az Armstrong-gyár háború után először nagy külföldi szállításokra rendezkedett be. Hatalmas tervet dolgozott ki, amely még külföldi közmunkák vállalatát is magába foglalta. Az inflációs idők, később az autarchikus gazdasági berendezkedés azonban súlyos akadályokat gördített ennek a külföldi vállalatnak megvalósítására. Az Armstrong-vállalat ekkor Newfoundland szigetén kezdett hatalmas vállalkozásba. A sziget vízierőit elektrifikálva, az erdősegeket hatalmas arányú papírgyártásra használták fel.

Az Armstrongnál sokkal nagyobb arányú Vickers-művek a háború után főképp vagon-, elektromos alkatrészek és berendezések gyártására rendezkedtek be. Ebből a célból vásárolták meg a British Westinghouse Co-t és a Metropolitan Carriage Vagon and Finance Co-t, ami az utóbbi idők legnagyobb angliai tranzakciója volt.

Ez a terjeszkedés azonban nem járt szerencsével. Először az Armstrong-cég új kanadai vállalkozása volt igen kárhózas. De nagy megrázkódtatás fenyegette magukat a régi hadiüzemeket is. A válságot a tengerészeti megrendelések felfüggesztése idézte elő. A washingtoni tengeri leszerelési konferencia éppen akkor zavarta meg ezeknek a gyáraknak az üzletét, amikor Anglia már éppen megkezdte flottája fejlesztését. Amerika követelésére négy már megrendelt nagy csatahajójának építését felfüggesztette, ami súlyos csapás volt úgy az Armstrong- mint a Vickers-művekre. Sőt Amerika még tovább akart menni, ki akarta mondani, hogy hadihajót ezentúl csak állami üze-

ború alatt a levegő nitrogéntartalmának kivonására rendezkedett be.

Nem sokkal a háború előtt a Farbenindustrie egyik anyavállalata, a Badische Anilin und Sodafabrik új eljárások alapján ammóniák gyártásába kezdett. Alig voltak túl a kísérletezés időszakán, amikor kitört a világháború s Németország meg volt fosztva a chili salétromtól, amely a lőporgyártás főalkatrészét tette. Ekkor kapóra jött Haber-Bosch eljárása, amely a Badische Anilin und Sodafabrik ammóniák gyártásához a levegőből vonta ki a szükséges nitrogént. Erre a roppant nitrogénüzemet nagy sietséggel megnagyobbították s új óriási nitrogénkivonó üzemét létesítettek a szászországi Leunában. Az állam 1919-ig több mint félmilliárd márkával támogatta ezt a fontos üzemét, amely azután beleolvadt a Farben-industriába.

A Farbenindustrie alapítója és elnöke a Köln mellett létesült Bayer és Leverkusen üzemek vezérigazgatója, Carl Duisberg volt, aki maga is mérhetetlen háborús nyereségekre tett szert. Duisberg milliónak eredetileg külföldben érdekes az az 1934 decemberében kiadott lista, amely az egymillió dollárnál nagyobb amerikai évi nyereségeket tünteti föl. Ezek között az 1918-as háborús évben egyetlen idegen szerepel. „Carl Duisberg, Leverkusen, Germany”. Mai napig sincs tisztázva, milyen címen jutott egy idegen és ellenséges vállalkozó amerikai hadinyereséghez.

mekben építsenek. Anglia nem szüntette ugyan meg a magánhajóépítő üzemeket, de elvonta egyelőre az állami szubvenciót, ami súlyos helyzetbe döntötte a két vállalatot.

A Vickers-vállalat így hamarosan a csőd szélére jutott. S hasonló nehézségek közé került az Armstrong is. A két vállalat azután egyesült a közös bajban s végül a montecarlo-i játékbank nyereségei húzták ki őket a vízből. Míg ugyanis a két iparvállalat a legnagyobb nehézségekkel küzdött, Basil Zaharoff, a Vickers fő részvényese óriási nyereségre tett szert, mint a montecarlo-i játékbank fő részvényese. A háború utáni konjunktúrális évek 110 milliót jövedelmeztek Zaharoffnak, aki érezve az idők fordulását, visszavonult ezzel a csinos nyereséggel.

A Schneider-Creuzot megússza a válságot

A nagy európai fegyvergyári konzorciumok közül egyedül a Schneider-Creuzot volt az, amely nemcsak hogy megőrizte azt a hatalmas expanziót, amelyet a háború alatt elért, hanem még nagymértékben terjeszkedett is.

Még a békeszerződés aláírása előtt rátette a kezét a bajba jutott Skoda-művekre. Később megszerezte a Frigyes főherceg által alapított Berg und Hüttenwerkgesellshaftot, amely Csehszlovákia legnagyobb szén- és vasipari vállalata. Harmadik nagy új vállalata a Schneider Creusotnak a Huta Bankowa Lengyelország területén. Természetesen a lefegyverzés terve, amely óriási megrázkódtatást okozott az egész nehéziparban és fegyvergyártási érdekeltségben, nem suhant el nyomtalanul a Schneider Creusot fölött sem. 1925—26-ban a társaság részvényesei nem kaptak egy fillér osztalékot sem, ami körülbelül háromnegyed százada nem fordult elő. De ez nem változtatta azon, hogy a Schneider-Creusot ma is Európa leghatalmasabb és legkiterjedtebb fegyveripari vállalata.

Az olasz Ilva-gyárat bukásba döntötte a válság. De egészen új alapon újjászervezték. Az Ansaldo-társaságot államilag szervezték át. Felbontották négy egymástól független társaságra és egy külön társaság létesült állami felügyelet alatt, kizárólag fegyver- és lőszergyártásra.

Ma pedig mérhetetlen új kilátások nyílnak ezek elé a vállalkozások elé. Európa szinte megtébolyult önkívületben fegyverkezik. Ezek azok az üzemek, amelyeknek kezében égni kell minden munkának. Ki tudja, talán egy új világégés lázas előestéjén.

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal és előfizetés felügyelői helye
Strada, Strada Regele Carol II. 5
ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Hónaponta: Egész évre 200. félévre 100. negyedévre 25. Egy évre 40 P. félévre 20 P. negyedévre 10 P. Magyarországon: Egész évre 40 P. félévre 20 P. negyedévre 10 P. Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepnap 24 fillér.
 Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.
 Telefoni: 27.

Felelősszerkesztő: **PEREDI GYÖRGY**
 Cluj-i szerkesztő: **dr. Sulyok István**
 Cluj, Piata Unirii 13.

Kéziratokat nem örvényel meg és nem adunk vissza. Csakis választhatólagos magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

Az időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Még élénk északnyugati szél, egyes helyeken még kisebb záporosó, a hőmérséklet nem változik lényegesen.

Zürichi zárlat. Párizs 20.20, London 15.44
 agyenyed, Newyork 306 háromnegyed, Brüsszel 51.75, Milánó 24.15, Amszterdam 208.32 fél, Berlin 123.35, Bécs — schilling 56.90, Prága 12.67 fél, Varsó 57.70, Belgrád 700.

Antonescu külügyminiszter nyilatkozik a román és a külföldi sajtó részére. Bucuresti. Sajtó tud. Antonescu külügyminiszter szerdán délelőtt vette át hivatalát és este hét órakor nyilatkozik a román és külföldi sajtónak. Ez a nyilatkozat a sajtó értesülése szerint meg fogja ismételni azt a kormány-nyilatkozatot, amely szerint a kormány folytatni fogja eddigi külpolitikáját s minden eszékkel megmarad azon az irányvonalon, amelyet Titulescu megvont az ország eddigi szövetségeihez és a Népszövetséghez való ragaszkodással.

Eduárd király Franciaországba utazik. Párizsból jelentik: A Le Jour értesülése szerint Eduárd király Kemal Atatürk török köztársasági elnökkel folytatott tárgyalásai után Franciaországba utazik. A Nahlin, a királyi yacht Cannes kikötőjébe vet horgonyt.

A gyermekparalízis járványa miatt Bucurestiben elhalasztották az iskolai beiratkozásokat. Bucurestiből jelentik: A gyermekparalízis miatt a bucaresti iskolák szeptember 15-ig maradnak zárva. Szeptember 15—30-án kezdődnek a felvételi, magán- és pótvizsgák, míg az előadások csak október 1-én veszik kezdetüket. Romániai megye kivételével mindenütt másutt a rendes időben kezdődnek meg az előadások.

Ujabb per a cotroceni katasztrófa miatt. Bucurestiből jelentik: Tegnap újabb per indult a cotroceni szerencsétlenség ügyében. A legutóbbi tárgyaláson a bíróság 250 ezer leies kártérítést ítél meg Rafiroi N. Amareanu bucaresti lakosnak, aki súlyos sérüléseket szenvedett a katasztrófa alkalmával. Néhány nappal ezelőtt azonban Amareanu sérülései következtében meghalt, mire most családja új pert indított úgy a főváros ellen, mint Donescu főpolgármester ellen, kérve a kártérítési összeg felemelését a haláleset miatt.

Földrengés a Banatban. Timisoara. Sajtó tud. Kedden délelőtt földrengés volt érezhető Timisoarán. 10 óra 40 perckor mindenütt a városban érezték a földrengést, különösen az emeleti lakásokban. Az eddigi értesülések szerint három egymást követő erősebb lökésben nyilvánult meg a földrengés, valamint több mellékrengésben. Különösen azok, akik éppen álltak, érezték, hogy mozog alattuk a talaj; másutt a pohárszéken a poharak összeütöttek. A földrengés pontos méreteit nem tudni, mert Timisoarán nincs olyan állomás, amely ezt is figyelné. A vadászterdei erdészeti iskolában levő meteorológiai állomás is csak az időjárás változásait regisztrálja. Érdekes észleletet tettek a városházán: a második emeleten pontosan érezték a földrengést, a földszinti helyiségekben pedig egyáltalán nem tudtak róla.

Két évszázad múltán került meg az igazi rabló. Kétszáz év előtt egy Gometz nevű becsületes spanyol kereskedőt azzal vádoltak, hogy elrabolta egy templom kincsét. Elfogták s hiába hangoztatta ártatlanságát, halálra ítélték és kivégezték. Elmúlt két évszázad. Kevéssei a most tomboló polgárháború előtt az egyik templom levéltárában felfedezték egy rabló írott vallomását, amelyben bevallja, hogy a rablást, amelyért Gometzt ítélték el, ő követte el. Az ártatlanul kivégzett kereskedő leszármazottjai kérvényt nyújtottak be ősi rehabilitációjáért. Sajnos, az Iberiai-félszigeten most játszódó véres dráma kevés reményt hagy rá, hogy az utódok hamarosan elérjék céljukat.

Főpásztori szentmisével kezdődött Budavára visszafoglalása 250 éves jubileumának nagy napja

Budapestről jelentik: Ma délelőtt kezdődtek meg gyönyörű külsőségek közt a várban, Budavár visszafoglalása 250 éves évfordulójának ünnepségei.

Az ünnepség főpásztori szentmisével kezdődött, melyet dr. Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás pontifikált. Fényes papi segédlettel. A szentmisén és az ünnepségek további részén résztvettek: a kormányzó, a kormány tagjai, a külföldi követségek és diplomáciai testületek kiküldöttei.

Az ünnepélyes szentmise után a résztvevő felsorakoztak a körmenethez. A menet az ódon várnak ahhoz a bástyafokához vonult, ahol először törtek be a magyar vitézek kétszázötven évvel ezelőtt a törököktől megszállott Budavárba. Ennél a bástyánál (a bécsi kapu téren) leplezték le a vár ostrománál elesett

hősök emlékművét. Az emlékmű áll egy hatalmas kökeresztből, amely előtt egy, éppen a vár falakon betörő katona alakja látszik. Azután a kormányzó intésére lehull a fehér lepel egy másik szoborról s a közönség megrögtön nézi az emlékművet, mely egy turbános törököt ábrázol, karddal a kezében. Az emlékműven ez a felírás áll: „E hely közelében esett el, karddal a kezében Budavár ostrománál Abdur Rahman Abdi Arnat pasa 70 éves korában. Hős ellenfél volt, béke vele.” Az emlékművet köröskörül ódon ágyuk övezik.

Az ünnepség alkalmából az egész Budaszéleszbe öltözött s különböző egyesületek zászlós felvonulása tarkítja a budai utcákat.

Délután 5 órakor lesz a Magyar Tudományos Akadémia diszülése, amelyen József kir. herceg, tábornagy, az Akadémia elnöke tart nagy emlékbeszédet.

Miniszeri biztos a magyar színészek szövetségének élén. Budapestről jelentik: A színészek szövetsége körül már hónapok óta folyó harcnak véget fordult. Kozma belügyminiszter ugyanis felfüggesztette a szövetség autonómáját és Antalfi miniszeri tanácsos személyében miniszeri biztost rendelt ki.

Üsszeírják az egész országban az állatokat. Szeptember elsejétől 30-ig minden városban és megyében öszeíró bizottságok fognak működni, amelyeknek az lesz a feladatuk, hogy összeírják a város és a megye területén az állatokat, járműveket, bicikliket stb. A lakosság köteles pontosan bejelenteni a háziról-házra járó bizottsági tagoknak szőbenforgó állatállományt, valamint járműveit. Nincsen szó sorozásról, csupán egy adminisztrációs műveletről, amit időről-időre mindig el szoktak a hatóságok végezni.

*** Elhízott egyéneknek a már régóta szívesen alkalmazott természetes „Ferenc József” kesz-rüvizkura a bélműködést erőteljesen előmozdítja, az anyagcserét tetemesen élénkíti, a zsírmennyiséget megfelelően lecsökkenti és a testet könnyvéddé teszi. Az orvosok ajánlják.**

Emberi koponyák a cukrászda padlója alatt. Simleul-Silvanieiról jelentik: A Ranga-féle cukrászdában a tulajdonos felszedette a helyiség padlóját, amelyet 25—30 centiméterrel lejjebb akart süllyeszteni. Ásás közben a munkások két emberi koponyát csakányoztak ki a földből. Jelentették a rendőrségnek s a megejtett nyomozás során kiderült, hogy a cukrászda helyén nyolcvan évvel ezelőtt temető volt s valószínű, hogy a régi sírokból került elő a két koponya. A leletet előbb titokzatossá tette az, hogy csontvázat nem találtak a földben.

Tűz az albauljai Caragiale színházban. Tudósítónk jelenti: A Caragiale színház tetőzetén javítási munkálatokat végzett Stoian Nicolae bádogosmester. Az olvasztókemencéből kipattant egy szén, amelytől tüzet fogott az épület egyik gerendája s a tűz gyorsan átharapozott az egész padlásszerkezetre. Amikor a tűzoltóság kivonult, már lángokban állott az egész tetőzet s csak hosszú idő alatt sikerült elfojtani a tüzet. A kár meghaladja a kétszáz ezer leit. Stoian bádogosmestert letartóztatták.

Járványos betegségek Sigheten. Satu-Mare. Sajtó tud. Sigheten a főorvosi hivatal adatai szerint tíz vörheny, nyolc tifusz és tizenhét vérhasbeteg kezelnek. Sok azonban az olyan betegek száma is, akiket titokban kezelnek, nem jelentették be a főorvosnak.

MARGUERITE BOURGET:

A megtört pecsét

(Regény).

A modern kor vajdó házassági problémáinak egyik érdekes esete. Tündöklő, forró és színes regény, az új francia társadalom és francia vidék remek rajza.

Ára 95 lei és 15 lei portó.

Kapható könyvosztályunkban.

Meghalt a Frommer-pisztoly feltalálója. Budapestről jelentik: Fegyverneki-Frommer Rudolf, a Fegyvergyár részvénytársaság igazgatója, kedden este 68 éves korában meghalt. Neve a világháborúban lett ismertté a róla elnevezett ismétlő pisztolyról. Temetése csütörtökön lesz a Farkasréti-temetőben.

Egy uszónót elragadott az óceán. Londonból jelentik: Teignmouth egy kis kikötőváros délnyugati Angliában és ismert tengeri fürdő. Hat évvel ezelőtt ott töltötte a nyarat a feltűnően szép Keogh Minnie. Kiűnően uszott, egy napon azonban, mikor újra meglehetősen messzire kimerészkedett a tengerre, legnagyobb remélete az volt, hogy az áramlás a nyílt tengerre ragadja. Reggel volt, a part egészen kihalt és segélykiáltásai hiába hangzottak el. Későbbesen próbálkozott megbirkózni az árral, de végül is feladta a hasztalan küzdelmet, hátára fektül s hagyta, hogy vigye az óceán árja. Négy órával később egy Dél-Amerikába tartó hajó egy teljesen kimerült uszónót vett fel a fedélzetére. A hajó nem térhetett vissza és Miss Minnie-nek, aká akarta, aká nem, Dél-Amerikába kellett utaznia. Csak onnan küldött értesítést hozzátartozóinak, akik már meg is gyászolták. A misznek annyira megtetszett a délamerikai élet, hogy otmaradt és egy év múlva férjhez ment. És csak most, hat esztendő múltán tért vissza szülővárosába férjével és két kis gyermekével.

Elítélték egy szélhámost. Satu-Mare. Sajtó tud. Tőkés Pal munkás a környékbeli községekben azzal állított be egyes családokhoz, hogy katona fiuk küldte pénzt és ruháért. A szülők adtak, mert megbíztak Tőkésben, aki több ízben hamis nevet mondott. Az átadott tárgyakat és összegeket természetesen magának tartotta meg. A satumarei törvényszék most másfél évi fogsággal büntetett, amiért meglopta lakótársát.

Terjed a panarabizmus Afrikában. Az Izlamban két mozgalom van. Egyik a jellegzetesen arab népeké, akiknek szupremáciát biztosít a profétának közülük való származása és a nyelv, a másik a nem arab fajtájú, nacionalista tendenciájú népeké: a törökök, az irániaké, az afgánoké és az egyiptomiaké. Egy radikális szakadás nagyon közelinek látszik Keleten. Lehetetlen azonban tagadni, hogy a panarabizmus Észak-Afrikában egyre jobban terjed. Egyre több meg több mecset építése, a könyvek és a fonográf utján való propaganda, az arabnyelvű sajtó terjedése, az arab nyelv intenzívebb használatára vonatkozó tervek biztos jelei ennek. A Hudaýat al-Islámie, muzulmán apostolátus, rengeteg rópiratot osztogat a nyugati civilizáció ellen. „Fiatal arabok, olvashatni az egyik rópiratban, Európa tanítványai! Ne hagyjátok, hogy tovább is megrontson benneteket ez a civilizáció! Hallgassátok inkább a szent városban robbanó lövedékek dőrejét! Nézzétek az ártatlanoknak a szent helyen kiömlő vérére. Vessétek le a nyugati öltözköket, mert meg vannak mérgezve. Hagyjátok ott a nyugati iskolákat, mert tudományuk mérgező. Ne szégyelljétek tönkretévedőiteknek ezt válaszolni: Igen, megőrizzük fanatizmusunkat, igen, mi konzervatívok vagyunk és többre becsüljük mozdatlanságunkat Nyugat hamis mozgalmainál. Tanuljátok meg, fiatal emberek! Az Izlám hazája minden föld, ahol a Koránt tanítják, hogy minden muzulmán hazája Mekka, amely felé ötször fordul napjában... Főképp ne hagyjátok magatokat elnyomtatni a zsidókkal!”

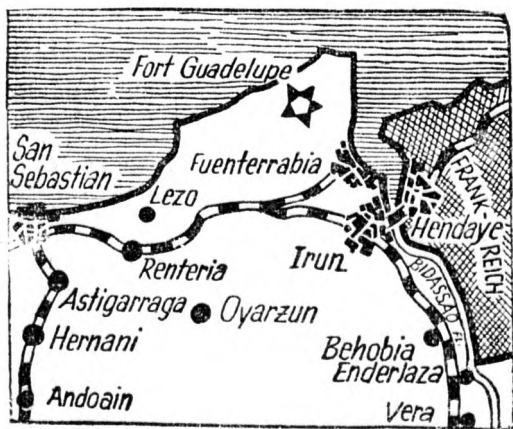
Ottó királyfi huga vasárnap zászlóánya volt Ivancán. Szombathelyről jelentik: A vas megyei Ivancán vasárnap tartották meg azt a tűzoltó-zászló-szentelést, amelyen Etelka főhercegnő, Ottó királyfi huga, vállalta a zászlóanyai tisztiséget. A főhercegnőt Sigray Margit grófnő képviselte. A zászlószentelésre nemcsak a környező községekből és Vas megyéből, hanem az összes szomszédos vármegyéből, sőt Burgenlandból és Jugoszláviából is körülbelül nyolcezer főnyi tömeg gyűlt össze.

A sakkolimpia utolsó fordulóján Magyarország megnyerte a sakkolimpiát. Münchenből jelentik: A sakkolimpia keddi, utolsó fordulójának eredményei a következők: Észtország—Finnország 3:2. Magyarország—Norvégia 4 1/2:3 1/2. Olaszország—Bulgária 4 1/2:1 1/2. Svédország—Románia 3 1/2:1 1/2. Csehszlovákia—Jugoszlávia 3 1/2:1 1/2. Svájc—Franciaország 4:2. Lengyelország—Hollandia 3:2. Németország—Ausztria 1 1/2:1 1/2. Lettország—Dánia 4:2. Izland—Litvánia 3:1. Ezek után a végeredmény: 1. Magyarország 110 1/2 pont, 2. Lengyelország 105 pont, 3. Németország 102 1/2 ponttal.

* **Felvétel az oradeai Szent József fiúnevelő intézetbe.** A miniszeri jóváhagyással működő Szent József fiúnevelő intézet felvesz még az elemi, Gójdú-liceum román és magyar tanyázataira és kereskedelmi iskolába járó rendezetlenül nevelőket. A gondos felügyelet és lelkiismeretes naponkénti többszöri csoportos és egyéni tanítás biztosítja a lelki fejlődést és szép tanulmányi eredményt, a tágas udvaron felállított modern tornaszerek, állandó orvosi ellenőrzés, jó és bőséges táplálkozás pedig a testi fejlődést. Érdeklődőknek készséggel nyújt felvilágosítást a Szent József fiúnevelő intézet igazgatósága Oradea, Str. Brătianu No. 7.

Sikkasztó postamesterek. Baia-Mare. Saját tud. Tavasszal a ferneziui postán megállapították, hogy Moza Gyula postamester 22 ezer leit sikkasztott a hivatali pénzből. Mózát a satumarei törvényszék héthónapi fogházra ítélte, de a fellebbviteli tárgyalásig szabadlábra helyezték. Petrescu bucaresti postafelügyelő most újabb vizsgálatot tartott és megállapította, hogy Moza Gyula, akinek édesapja a baiamarei postát vezeti, a 22 ezer leien kívül még ötvézer leit sikkasztott, amiért most újabb bünvádi eljárás indul ellene. Petrescu felügyelő azt is megállapította, hogy Litiu Sándor jelenlegi postamester sem különb elődjénél, mert hétezer leit vett el a hivatalos pénzből. Litiu azzal mentegőzött, hogy Bucareszt-be kellett menjen vizsgálni s erre használta fel az elsikkasztott összeget. Ellene is megtették a bünvádi feljelentést. A felügyelő Baia-Spiera is átment, ahol legnagyobb megröbbenéssel vette tudomásul, hogy Huban Adél postamester nő férjével, aki szintén postatiszt, engedély nélkül szabadságra ment és az utiköltséget a posta pénztárából fedezte. Ellenük is bünvádi eljárás indult.

"II. Edison". Londonból jelentik: Az Egyesült Államokból egy érdekes személyiség érkezett tegnap az angol fővárosba. II. Edisonnak hívják ezt az urat, akinek polgári neve egyébként William Dublier. Arról nevezetes, hogy több mint háromszáz szabadalma van és több tucatnyi találmánya. Dublier a világháború idején lett híres, amikor egy mérőszerszámot szerkesztett, amelynek segítségével meg lehetett állapítani nagy távolságokból a hadihajók közeledését. A feltaláló most ezt a mérőszerszámot annyira tökéletesítette, hogy annak segítségével százkilométeres körzeten belül pontosan megállapíthatják repülőgépek és hadihajók hollétét. Dublier az angol fővárosban akarja bemutatni legújabb találmányát: a miniatűr rádiót. Dublier a világ legkisebb rádióleadóját és rádió vevőjét konstruálta meg. Egyik készülék sem nagyobb egy cigarettadoboznál. Az új találmány lehetővé teszi, hogy tíz kilométeres távolságokban az emberek drótnélküli összeköttetésbe lépjenek.

Az Irun körül kemény harcok szentere.

Tízezer német ment át Ausztriába a szabad határátlépés első napján. Bregenzből jelentik: Vasárnap reggelre zászlóerdő borította a szép fekvésű kikötővárost. Ezrekre menő tömeg hullámzott a tóparton, az utcákon és a mólón. A kék Bodeni-tó vizét nézték és a tulsó partokat: Lindaut, a német kikötővárost, ahonnan ezen a vasárnapi reggelen indultak el az első hajók, csónakok, vitorlások, hogy a felfüggesztett határátlépési tilalom első óráiban ezer meg ezer németet hozzanak át osztrák területre. A szabad határátlépésnek ezen a premierjén — hozzávetőleges számítás szerint! — nyolc-tízezer német jött át a lindauti oldalról Bregenzbe.

Sándor Imre:

KAT. IFJUSÁGI IMAKÖNYV

II. kiadása.

Középiskolások számára egyedüli imakönyv egész Erdély területén, 440 oldal, szép egész vászonkötésben, arany nyomással. Ara 60 lei.

Kapható könyvosztályunkban.

Huszonegy millió kölcsönkötvény hátralékos nyundijak kifizetésére. Timisoara. Saját tud. A nyugdíjasok 1931. és 1932-beli nyugdíjhátralékai fejében tudvalevőleg állami kölcsönkötvényeket kaptak, a hátralékoknak megfelelő névértékben. Eddig tizenhárom millió névértékű kölcsönkötvény érkezett a timisoarai pénzügyigazgatósághoz a nyugdíjhátralékok kifizetésére. A kötvények javarészt már ki is osztották, csak mintegy kétféle névértékű értékpapír maradt meg. Ezekért az illető nyugdíjasok a pénzügyigazgatóság többszöri felszólítása ellenére sem jöttek el. Mint értesülünk, ugyanilyen nyugdíjhátralékok fedezésére még vagy nyolcmillió névértékű értékpapírokat vár a pénzügyigazgatóság Bucaresztből. Ezek a kötvények állítólag már a legközelebb meg is érkeznek. Így a timisoarai pénzügyigazgatóság összesen huszonegy millió névértékű állampapírokat oszt ki régi nyugdíjhátralékok ellenében.

Peres uton követelik Németországtól a régi márkák beváltását. A világ minden országában igen sokan vannak, akik háború előtti német birodalmi márkabankjegyekkel rendelkeznek. E bankjegyek beváltása miatt mindenféle perek indulnak meg most a német birodalmi bank ellen. Milánóban egy Viga nevű olasz állampolgár a maga és több társa nevében 285 millió márkát követel a német birodalmi banktól. A kereset, amelyet Foa híres milánói ügyvéd nyújtott be, arra támaszkodik, hogy a háború előtti német márkabankjegyek aranyra szóló utóvánvok voltak, amelyeket a bank köteles a bemutatónak aranyban kifizetni. Ezzel szemben a német birodalmi bank jogi képviselője azt vitatja, hogy a háború kitörésekor az aranyra szóló beváltási kötelezettséget törvényileg felfüggesztették. Erre azonban Foa ügyvéd válasza az, hogy a háború előtti márkabankjegyek tulajdonosaira a német törvény nem vonatkozik és nem kötelesek a leértékelésből származó kárt viselni. A per tárgyalását október 18-ra tűzték ki. Amsterdamban Van der Grinde ügyvéd Salzmann Bruno bankár képviselőtében kilencmillió aranymárka megtérítése ügyében nyújtott be keresetet a törvényszékhez. — Prágában a háború előtti német márkabankjegyek tulajdonosai egyesületet alakítottak, amely Mandics József dr. kiváló nemzetközi jogászt bízta meg a per vitelével. — Romániában is igen sokan élnek, akiknek háború előtti német márkabankjegveik vannak. Ezek bizonyára érdeklődéssel figyelik majd ezeket a pereket.

PÁLYÁZAT.

A lazuri (Safu-Mare) 6 km.) római katolikus egyházközség kántortanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalma: 20 köblös szántóföld egy tagban, havi ezer (1000) lei készpénzfizetés, lakás nagy kerttel, párház, stóla.

Kötelesek: kántortanító kötelesek és dalárdavezetők. Az osztatlan iskola előadásnyelve magyar, megfelelő románnyelv-tudás megkívánatik.

Pályázati határidő szept. 8. mely napon délután 3 órakor a pályázók saját költségükön megjelenni tartoznak a próbán.

Egyháztanács.

* **Mindazon mérgezési esetek lektüzdésénél,** melyeket romlott ételek okoznak — tehát főleg hűsmérgezés vagy gombamérgezés előfordulásakor — a gyorsan ható természetes „**Ferenc József**” keserűvíz azonnali használatára rendkívül fontos segédeszköz. Híres orvostudományi könyvekben feleltetik azt is, hogy a **Ferenc József** víz ólommérgezésnél, mint specifikus ellenszer, teljes mértékben bevál. Az orvosok ajánlják.

Nagy tűz egy ókirályságbeli községben. Bucuresti. Saját tud. A munteniai Toporu községben, a bíró udvarán tűz ütött ki, amely gyorsan tovább harapózott és húsz házat elhamvasztott. A kár félmillió lei.

Értékes régiségek. Londonból jelentik: A Sotheby cég árverésén egy XVI. századbeli német lovag-páncélt 3900 font rekordárat fizettek. — Ugyanekkor egy kisebb könyvgyűjtemény, mely a nyomtatás történetéről szól, 5994 fontért kelt el. Ezzel szemben Canova 2 méter magas, pompás fehér márvány Vénusz-zobráért csak 75 fontot ajánlottak, mire a tulajdonos Lady Rawlinson, visszavonult az árveréstől.

Százezer leit lopták a Banca Nationalánál a kereskedelmi kamarai titkártól. Timisoara. Saját tud. Kedden a déli órákban nagyszabású lopást követtek el ismeretlen tettesek a Banca Nationala helybeli fiókjának helyiségében. **Kókay** Károly, a kereskedelmi és iparkamara titkára megjelent a bank nagyszabású részére nagyobb összeget vegyen fel. Száztízezer leit vett át, részint bankjegyekben, részint százelesekben. Kókay a pénzt a főpénztár ablakától valamivel arrébb tolta, hogy újra megszámlálja és rendezze. Százezer leit bankjegyekben kapott. Ezeket aklatáskájába tette, ezt is, legalább részben, bankjegyekre cserélt át. Amint így foglalatzkodott az érepenzzel, egyszerre észreveszi, hogy a mellette fekvő aklatáskából hiányzik a pénz. A százezer leit valaki kilopta a táskából. A teremben ebben az időben igen sokan tartózkodtak. Elseje is volt, soknak akadt dolga a Banca Nationalánál. Kókay azonnal szól a tisztviselőknél, rövidesen megjelent a rendőrség és mindent elkövetett, hogy a tettest megállapítsa, illetőleg az ellopott pénzt megtalálja. A teremben levőket igazoltatták, meg is motozták, a kereskedelmi kamara százezer leie nem került meg. A nyomozást a rendőrség aztán más irányban is folytatta. Az a felfogása a rendőrségnek, hogy — miként ez már az adóhivatalok csarnokai-ban is megtörtént — hivatásos zsebtolvaj jelent meg s a legnagyobb ügyességgel a lopást végrehajtva, észrevétlenül távozott. Bizonyára rögtön el is hagyta a várost. Általános sajnálkozással vette mindenki tudomásul, hogy a kellemetlen eset éppen Kókayval történt meg, aki igen derek, dolgos, értékes és becsületes tisztviselője a kereskedelmi kamarának.

A földrendések pusztításai. Londonból jelentik: Dr. A. M. Heron, az indiai földtani intézet igazgatója, Simlában tartott előadásában ki-jelentette, hogy az elmúlt két évszázadban 2,750,000 személy vesztette életét földrendések következtében. Ezenként átlag 400 földrendést jeleznek, de ezek nagyságát csak gyenge lőkések és évenként csak 4—5 okoz nagyobb pusztulást, azonban a legutóbbi három évszázadban mind sűrűbben ismétlődnek a súlyosabb földrendések, aminek okát az előadó a felső földréteg egyenlőtlen megterhelésében látja.

Az első angol bélyeg Eduárd király képével.

Az új levélbélyeg, amelyek VIII. Eduárd képével most jelentek meg, 1/2. 1 1/2 és 2 1/2 pence értéket képviselnek. Az 1 pennys bélyeg csak szeptember közepén kerülnek forgalomba.

A mécsvilágtól - a hidegfényig

A jövő világítóteste olyan fényforrás, melynek nincs hőszugárzása

Ki hinné el, hogy a modern világítás még alig ötven éves? Es ki hinné el, hogy egy ötvenéves világítási módszer még mindig „modern”? Egyiken sem csodálkozunk, mert nemcsak a villamos izzólámpát szoktuk már meg, hanem azt a sokat hangoztatott megállapítást is, hogy az izzólámpa a „legmodernebb” világító eszköz. Pedig ha egy kicsit félretesszük megszokott s így kényelmes felfogásainkat, sok érdekes és furcsa, sőt megdöbbentő tanulsággal szolgál a világítás fejlődése.

Kezdjük mindjárt azon, hogy a világításnak nincs évezredek története. Pedig az írásnak, művészetnek, öltözködésnek, közlekedésnek és emberi kultúra sok egyéb alkotásának olyan hatalmas történelmi multja van, hogy a világítás fejlődése egészen a múlt század elejéig meztelenség, mostoha gyerekként, szegénylősen futhatott csak mellette. Mert igaz ugyan, hogy az ember már a legrégebb időkben is használt mesterséges fényforrásokat, fáklyák és mécsesek alakjában, de az az olajmécses például, amelyet már az egyiptomiak is használtak, még évezredek után is olajmécses maradt s a külső világítás egyetlen eszköze még a középkorban is az őskori fáklya volt.

Az egyiptomi, a görög és a római civilizáció fénykorából fennmaradt arany-, ezüst-, bronz-, márvány- és agyagmészes évezredek művészeti fejlődését ölelik át, azonban egészen a Krisztus utáni IV. századig alig mutatnak némi technikai változást. Ekkor kezdett ismertté lenni a viaszgyertya, a XII. században pedig a fagygyertya. A világítás igazi története azonban csak a XIX. század elején, a nagy találmányok korában kezdődik. Ebben az időben olyan rapszódikus rendszertelenségben születtek meg egymásután a különböző találmányok, hogy a nehezebb problémák megoldása gyakran megelőzte a könnyebbeket, a tökéletesebb megoldás pedig a tökéletlenebbet.

A világító gázt például már 1812-ben használták Londonban utcai világításra, de a petróleumvilágítást csak több mint negyven évvel később, 1859-ben vezették be. Edison első villamos szálalás izzólámpáját 1882-ben hozta forgalomba, de a nagyobb fényerejű és gazdaságosabb izzólámpát már jóval előtte feltalálta Davy angol fizikus, csak a gyakorlati célra való felhasználásával nem tudtak akkor még megbirkózni.

A gázvilágítás elsőbbségi joga révén sokáig aralta a helyzetet, bár az első nyíltlángú, pillangós lámpa üzeme kétszerannyiba került, mint a petróleumlámpáé. Ezért már takarékosági szempontokból is komoly versenytársa lett az első szálalás izzólámpa, pedig ez alig fogyasztott kevesebb pénzt a világító zsebéből. A szintén légüres burában égő fémszálalás izzólámpa azonban hamar kiszorította mindkettőt, noha akkor már a nyílt gázláng helyett az izóharisnyás gázégőt használták, amely bizony valamivel még ma is olcsóbb üzemű, mint a légüres körték. Ezért a gázvilágítással a versenyt csakis a legújabb gáztöltésű, spirális izzólámpa villamos lámpák vehetik fel, mert ezek üzemi költsége már kisebb, mint a legjobb gázizzófényé.

Az izzólámpa tehát már több mint félszázados multa tekinthet vissza, amely idő alatt egyre fejlődött. Azt hihetnők tehát, hogy az izzólámpa a jelenkor legtökéletesebb fényforrása. Pedig nem így van. Az izzólámpát a szakemberek már egyáltalán nem tekintik modern világítóeszköznek, hanem inkább csak olyan kényszerűségből megtűrt fényforrásnak, amely esetleg a következő felévszázadban már a múlt emléke lesz. Nem azért, mintha a pillanatban is nem rendelkezniék jobb, sőt sokkal jobb fényforrásokkal is. Hiszen szegényszemre még a modern petróleumizzólámpával való világítás is felébe kerül, mint a fővárosban a „modern” gáztöltésű villamos izzólámpa áramköltsége. Az izzólámpa pedig félannyi áramot fogyaszt, mint az aránylag jó hatásfokú nagy izzólámpák.

Az izzólámpa lesz, hanem az olyan fényforrás, amelynek nincs hőszugárzása, amelynek fénye tehát hideg és lehetőleg teljes egészében látható is.

De vajjon nem utópia-e ez? Nem! Hiszen már a reklámvilágításra használt neongáztöltésű csövek is hideg fényt szolgáltatnak s tulajdonképpen már megvan a kifejlesztésű hidegfényű lámpa is és jelenlegi tökéletesítésük főleg arra szorítkozik, hogy megtalálják és alkalmazhatóvá tegyék azt a legjobb gáztöltést, amely csupán látható sugarakat bocsát ki magából. Ennyi jóra nincs ugyan reményünk, de a kilátások eléggé biztatóak arra nézve, hogy a jövő hidegfényű lámpája legalább 90 százalékos hatásfokkal fog működni és sugárzása nem a hőemelkedés révén, hanem úgy keletkezik, hogy gáztöltésének molekuláit elektromos erők tartják másodpercenként 400—800 billiónyi rezgésben. Az így létrejött lumineszkáló fény hasonló egyes állatok — világító hal, szentjánosbogár — természetes fényéhez.

Az 1937-re tervezett párizsi világkiállítás voltaképpen a fény kiállítására lett volna. Ekkorra remélték a technikusok bemutatni a minden lakásban alkalmazható hidegfényű lámpák szerkezetét és forgalomba hozását. Mivel a hidegfényű lámpák a villamos áramszámlát minden háztartásban egytizedére csökkentik, bizonyos, hogy bevezetésük nagy forradalmat fog előidézni az elektromos világban, mert az áramfejlesztő központok kénytelenek lesznek nagy energiafeleslegüket más célokra (fűtésre, főzésre stb.) igen olcsón értékesíteni, vagy újabb felhasználási lehetőségeket keresni. Mind ez azonban egyelőre a jövő zenéje!

Fizikus.

A világ legnagyobb távcsöve

Micsoda nagy feltűnést és csodálatot keltett, amikor Clark Alvan rajzoló és arcképfestő, aki azonban csillagászati műszerek készítésével is foglalkozott, 1860-ban egy 47 centiméter átmérőjű távcsövet készített. A Messziszípi-csillagda ezzel a készülékkel csakhamar új csillagokat fedezett fel. Ez a siker arra ösztönölte Clark Alvant, hogy még nagyobb távcsöveket csináljon. Két fia, Alvan és Johan segítségével ezután addig nem ismert nagyságú távcsöveket állított elő. Így a kaliforniai Lick-csillagda részére 92, majd a Csikagó melletti Yerkes-csillagvizsgáló részére százhet centiméter nyílású távcső került ki Clarkék műterméből.

Ennél nagyobbát — így gondolták — teljesen lehetetlen készíteni.

Nagyot nézte a három Clark, ha látná azt az óriási távcsövet, amely Kaliforniában, a Mount-Wilson csúcsán felállított csillagda és egész Amerika büszkesége. Ennek a távcsőnek tükrök két és fél méternyi átmérőjű.

Az óriási távcsővel Hooker amerikai milliómos ajándékozta meg a nemzetet és a csodálatos közpöt róla is nevezték el. A nagylelkű és bőkezű Hooker a távcsövet a saját síremlékének szánta és tetemei valóban ott porladnak a távcsövet tartó óriási vasszerkezet talapzata alatt. Az egész alkotmány hatalmas méreteiről fogalmat alkothatunk magunknak, ha megtudjuk, hogy a készülék tükrének súlya négy tonna és vasszerkezet, amely ezt az óriási tükröt tartja, három emelet magas.

A gyár, amely a csillagászoknak ezt a „mesterséges szemét” előállította, szállította a világháborúban a legfélelmetesebb acélszörnyeket, a rettenetes pusztítást okozó ágyúóriásokat.

A júniusi napfogyatkozás alkalmával sokat emlegették a Mount-Wilson szemét, de a tudósok egyelőre a jövő zenéje!

sok ugyanekkor szinte áhitattal emlékeztek meg a készülő Ritchey-tükörről, amely mellett Hoker távcsöve egészen háttérbe szorult. Es a csillagászok lelkesedve beszélnek az eshetőségekről, amelyek kinalkoznak, ha az eget majd ezzel a Ritchey-féle távcsővel kutathatják át. Ki tudja, hány titokra derül majd világosság, hány eddigi változhatatlannak tartott igazság fog megdőlni. Az új óriási távcsőnek — amelyről már egy alkalommal írtunk — tükrök öt méter átmérőjű és egyetlen kvarctömegből készült.

A terv tulajdonképpen az volt, hogy az amerikai csillagászok a június 19-iki napfogyatkozást már ezen az óriási távcsővön keresztül figyelgetik meg, de várakozásukban csalódtak. Sőt, minál a tudósok megdöbbenve hallották, a hatalmas tükör majdnem elpusztult.

Az olvasott kvarctömeg ugyanis amelyből a tükör készül, már régebb idő óta kihűlőben van, de még nem hűlt ki teljesen. Képzhetők a gyárvezetőség megdöbbenése, amikor egy napon a tükörfelületen három hólyagot pillanatban meg. Egyetlen, a vízszoppnél sokkal kisebb ilyen hólyag elegendő, hogy az üveg használhatatlanná legyen. A tükör felületének alakja, hajléka a milliméter ezredrészig, tudományosan meg van határozva, attól a legcsekélyebb eltérés is megengedhetetlen és a tükrön, amelyen át a tudós a világegyetem rejtélyeit kutatja, egy porszemnyi folt sem lehet.

Attól kellett tartani, hogy a tükör, amely maga háromszázezer dollárt képvisel, használhatatlanná válik. Ritchey tanár, akinek felügyelete alatt a távcső készült, hosszas, gondos előtanulmányok után, nagy körültekintéssel fogott a munkához, hogy a súlyos „szépséghibákat” eltüntesse. A kísérletek teljes eredménnyel végződtek, a hólyagokat sikerült eltüntetni és így az új óriási „mesterséges szem” nemsokára már szolgálhatja a tudományt.

Ha tehát Ritchey távcsőjében még nem is gyönyörködhetek a Kaliforniába összesereglett tudósok, a csillagda igazgatója néhány adattal megvilágította az új mesterséges szem munkatelményét. A csillagászok többek között megtudhatták, hogy a lencse ereje ötmillió emberi szem látóképességének felel meg. Az eddig megfigyelt legnagyobb kozmikus távolság egyes ködfoltok 160 millió fényévtárs messzesége. Azt remélik, hogy az új távcső olyan távoli ködhalmozokat von majd az emberi szem látókörébe, ahonnan 500. sőt még több millió esztendővel előtől indult el a fényugár. Az egyszerű gyertya pisálkáló fényét száztiz kiloraéter távolságról lehet majd fényképezni ezzel a csodálatos erejű távcsővel.

Teljesen indokolt tehát a tudósok izgalmas várakozása és érthető, ha türelmetlenül lesik, mikor nézhetnek a világűrbe ötmillió emberi szem látóképességével.

**Hibátlan helyesírás
a műveltség fokmérője!**

Balassa József dr

**A magyar helyesírás
kézikönyve és szótára**

Ara 99 lei és portó.

Kapható könyvosztályunknál.

KÖZGAZDASÁG

Nagy látogatottság és üzleti érdeklődés a debreceni vásár iránt

A híres debreceni „Nagyerdő” újjászülése egybeesik azokkal a szinte páratlan sikerű mélyfúrásokkal, amelyek a nagy alföldi város számára kifogyhatatlan mennyiségű, magas hőfokú ásványvizet, azonkívül pedig annyi földgázt szolgáltatnak, mely bőven elegendő az egész város ipari és világítógáz-szükségletének fedezésére.

Ekkor létesült a strandfürdő, amely ma Debrecen egyik legvonzóbb látványossága és a maga — szinte romantikus szépségében — egyedülálló. Egyidejűleg megkezdődött a Nagyerdő belső területének parkosítása, melynek művészi tervezését és kivitelezését Pohl városi főkertész, a kassai Mezőgazdasági Akadémia volt kertészeti szaktanára tervezett és kivitelezte. Az elhanyagoltságáról híres „játsszótér” helyébe poétikus szépségű csónakázó tó került s a déli részt rövidesen tágas, modern, szép kiállítási pavillon díszítette.

Az első „Tikáv” kiállítás.

Az első „Tiszántúli Ipari és Kereskedelmi Kiállítás és Árumintavásár” három évvel ezelőtt volt. Szerényebb keretek között bár — de maradéktalan sikerrel tartották meg. Különösen feltűnt a szakszerű rendezés, mely mindazokat az alapelveket igyekezett valóra váltani, amelyek a nagy világvásárok rendezése és rendtartása körül érvényesülnek.

A szakértelem azonnal ráeszmélt, hogy a „Tikáv” nem költséges, de szükségtelen parádés játék, hanem egyik legfontosabb gazdasági tényezője az egész Tiszántúlnak.

Az 1935. évi „Tikáv”

tehát már igazolt reménykedéssel startolt. Az előző évi eredmények biztató kilátásokat nyitottak. Mindenki tudta, látta, érezte, hogy közös érdek a siker s az nem is maradhat el, ha lesz elegendő energia a nehézségek leküzdésére. A fölényeskedők visszavonultak, — az aggodalmaskodók felbátorodtak. A kiállítási csarnok szűknek bizonyult s a látogatottság olyan méreteket öltött, amely már idegenforgalmi szempontból is komoly értéket képviselt.

A „Tikáv” tehát beérkezett, elintézményesült s már úgy tekinthető, mint fiatalabb, de sok reményre jogosító testvére azoknak a modern gazdasági intézményeknek, amelyek Közép-

Európában az áruforgalmazás rendjét tözdszerű irányítással szabják meg.

Csokonai Vitéz Mihály városa hívogat.

Augusztus 29-én nyílt meg fényes külsőségek mellett a harmadik Tiszántúli Árumintavásár és Kiállítás. Területben, terjedelemben, belső értékben gazdagodva a látogatók egész tömegeit vonzza magához. Elrendezése valóban mintaszerű — Ditzig Alajos dr igazgató lelkes munkájának érdeke. Minden iparág nagy-szerűen képviselve van s már eddig is igen sok komoly üzletkötés történt. Amellett pedig igen számot tevő a külföldi érdeklődés, főleg az élelmezési ipar, faipar, épületanyagot előállító ipar, bőripar, kerámiai ipar és gépgyártás cikkei iránt.

A vásár alkalmából a rendezőség vásárigazolványokat bocsátott ki, mely a külföldi utasok részére a következő kedvezményekre jogosítja azok birtokosait:

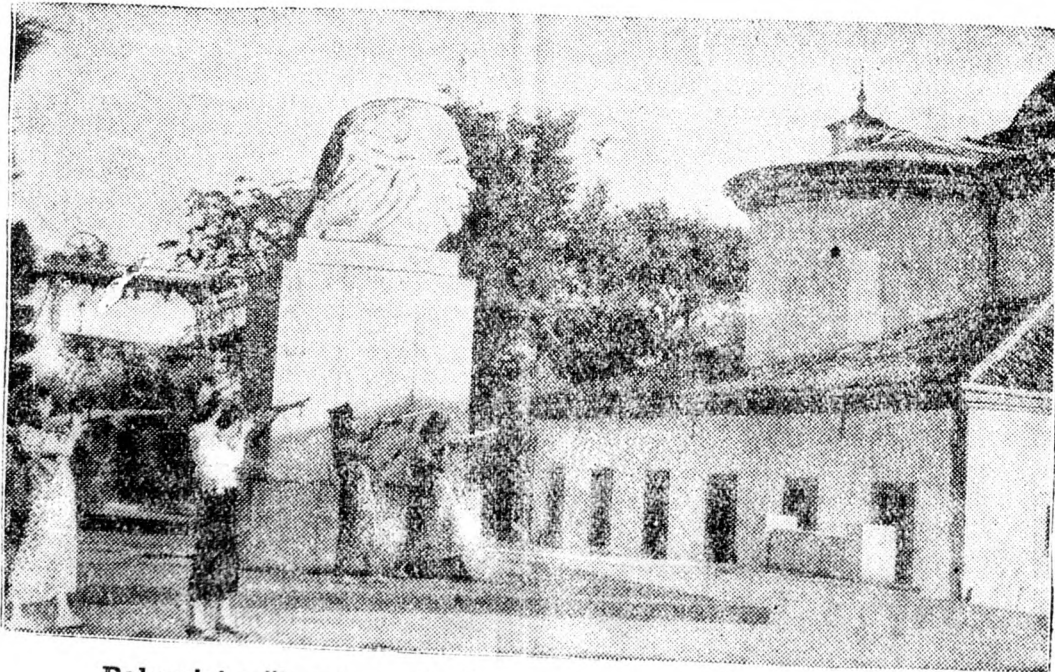
1. Vásárigazolványhoz mellékelt belépőjegy alapján a kiállítást és vásárt díjmentesen megnézheti.

2. A vásárigazolvány tulajdonosa 1936. évi augusztus 27-től szeptember hó 8-ig vízum nélkül utazhat Magyarországra. Az utólagos vízumot Debrecenben adják meg. A vízumdíj három hónapi magyarországi tartózkodásra jogosít.

3. Utazási kedvezmény: Az igazolvány alapján a magyar vonalakon 50 százalékos utazási kedvezmény van augusztus 25-től szeptember 8-ig. Ezenkívül a vásárigazolványban lévő két szelvény alapján Debrecenből Magyarország bármely részére augusztus 25-től szeptember 13-ig kétszer lehet utazást tenni 33 százalékos kedvezménnyel. Egyébként maga a vásárigazolvány részletes felvilágosítást nyújt.

Az igazolvány ára 100 lei és a menetjegy-irodáknak kapható.

Megszakították a román-magyar gazdasági tárgyalásokat. A Sínaiában megkezdett román-magyar gazdasági tanácskozásokat felfüggesztették. A tárgyalások folyamán a magyar kiküldöttek nem tudtak érdemi válaszal szolgálni a Magyarországra irányuló tüzfakivitelre vonatkozó román javaslatra. Eppen ezért újabb utasításokat kértek Budapestről és a jövő hét közepén szándékoznak tovább folytatni a tárgyalásokat.

Bolsevisták ostromolnak egy madridi templomot.

Felfegyverzett bolsevisták tüzelnek a híres „Sankt Antoine de la Florida” templomra és kolostorra, ahova a fölkelők hozzátartozói menekültek.

Készült a Szent László-nyomda Rt. körforogógépén, Oradea, Strada Regele Carol II. No. 5.

Dr. Schmiedt Béla:

Lelket az életbe

E második kiadásban megjelent munka a lelki gyakorlat igazságokat dolgozza fel elevenen, modern, megkapó példákban, mesteri kézzel hozzáfűzött megrázó reflexiókkal. Az első kiadás hónapok alatt fogyott el.

Ára 110 lei és portó.

Kapható könyvostálvunknál.

Apróhirdetések

Apróhirdetések díja azavankint 3 lei, vastagabb betűvel 6 lei. Legkisebb apróhirdetés Ára 20 lei. (Az álláskeresőknek 33 százalék kedvezmény). Cím a kiadóban 10 lei.

Lakás

Kiadó

3 szobás, fürdőszobás komplett lakás és két szobás komplett lakás. Értekezni dr Bozsodina, Oradea, Str. Pavel 17. szám.

Kiadó

utcai egyszobás fürdőszobás lakás, előszobával, Oradea, Str. Paul Chinez 16-a. (Gázgyár helyén.)

Kiadó

2 szobás, fürdőszobás, kertés lakás. Évi bér 18.000 lei és vízdíj. Oradea, Strada Ioan Ciordas 46. sz.

Kiadó

3 szobás utcai balkonos modern lakás, november 1-re. Egyszobás konyhás szeptemberre. Oradea, Str. Tache Jonescu 15. sz.

Száraz,

nagy pinchehelyiséget bérbeadunk. Oradea Strada Duca No. 9.

Adás-vétel

Jó karban levő cserépkályhát veszek. Oradea, Str. Sim. Barntiu 22. szám.

Eladó

magánházak, bérházak, telkek, szőlők, birtokok. Popovics iroda, Oradea, Str. Vlăhuta 6. Telefon: 167. szám.

Eladó ház

vásártérrel szemben, hatalmas telek, tüzfatelep, üzemi helyiségek, motorárammal, lakásokkal, nagy rakattárral, elköltözés miatt. Érdeklődni lehet Oradea, Decbal. u. 32.

Eladó

Gebürder Stingl zongora és palisander ebédítő. Oradea, Strada Avram Iancu No. 6.

Felsőrészt tűző

Singer sima gép, teljesen új, eladó. Oradea, Bul. Regele Ferdinand 12. sz. Badar üzlet.

Különféle

Elsőrendű

jó házikózt kihordásra olcsón kapható. Oradea, Str. Ion Ciordas 48

Egy

jó korban levő Bösendorfer-féle zongora bérbeadandó. Oradea, Str. Dr. Ciordas 48.

Teljes ellátással,

fürdőszoba használattal, 2 diákienyrt vagy fiút felveszek. Cím: Hangya, Oradea, Bul. Regele Ferdinand 2.

Iskolás

gyermeket teljes ellátással elfogad. Oradea, Str. Gheorghie Lazar 20

Jobb leány

vállalna könnyebb házi munkát vagy orvosi rendelő, iroda takarítását szerény fizetéssel. Cím: Oradea, Str. Rosiori 10. szám.

Oktatás

Német nyelvi és gyorsírási tanfolyamok

A bécsi Neulandschule módszerrel október hónapban magántanítást kezdnek a német nyelvből és gyorsírásból. Kezdők és haladók részére külön tanfolyam a nyelvtan, a mondattan és társalgás elsajátítására és gyakorlására. Külön tanfolyam a német levelező gyorsírásra is Gabelsberger-rendszerének alapján, könnyű és gyors módszerrel. További felvilágosításokat ad Paál Annus, Oradea, Parcul Carmen Sylva 16.

Alkalmazás

Fiatal üvegesegéd, aki a képeretkezésben és üvegezésben perfect azonnal állást talál Anon Mihály üveges és porcellán kereskedőnél, Jimbolia, Jud. Timis.